

Калектыву рэдакцыі газеты «Звязда»

Шаноўныя сябры! Сардэчна віншую вас з 95-годдзем з дня выхаду ў свет першага нумара выдання. Газета «Звязда» з'яўляецца старэйшым грамадска-палітычным выданнем Беларусі і ёй належыць асабліва роля ў стагнаўленні і развіцці айчынных друкаваных сродкаў масавай інфармацыі.

У гады Вялікай Айчыннай вайны «Звязда» выходзіла ў падполлі, мужным друкаваным словам яднала народ у імя Перамогі, заклікаючы да барацьбы з ворагам за свабоду і незалежнасць Радзімы.

ТРАДЫЦЫЯМ — ПАЛЫМНЕЦЬ, НАВАЦЫЯМ — УСТАЛЁЎВАЦА

95-гадовы шлях газеты — гэта велізарная дарога здзяйсненняў, адкрыццяў, перамогі і, на вялікі жаль, пэўных пралакаў і няўдач. Часам здараецца так, што цану кожнаму кроку выступае не толькі сучаснасць, а яшчэ і далёкае заўтра. У гісторыі «Звязды» было шмат рознага. Але ва ўсе часы тут працавалі і працуюць у асноўным падобныя між сабой людзі — простыя, сумленныя газетчыкі, якія верылі і вераць у сілу, вартасці друкаванага слова, яго ўплыў на грамадства, на штодзённае жыццё.

Нас хвалюе сённяшні дзень краіны, сённяшні стан грамадства. Імкнучыся напоўніцу адлюстраваць усё тое, чым жывуць людзі, мы стараемся трапіць у кожны куточак Беларусі. З упэненасцю, што па ўсёй нашай Айчыне няма цікавага і вартага газетнай увагі, адлавадна — увагі шырокага кола чытачоў, мы збіраем цэласны партрэт рэчаіснасці.

Тэматычна шматнаблюдная, з рознымі абсягамі праблем і клопатаў, якія вылучаюцца на старонках газеты, «Звязда» выдае разам са сваімі заснавальнікамі дадатак «Мясцовае самакіраванне». А з Беларуска-Рэспубліканскім Саюзам Моладзі — газету ў газеце «Чырвоная змена». Мы вельмі спадзяёмся на развіццё і пашырэнне прасторы гэтых творчых праектаў. Краўніцтвам краіны прынята рашэнне аб стварэнні рэдакцыйна-выдавецкай установы «Выдавецкі дом "Звязда"», у якім поруч з калектывам урадавай і парламенцкай газеты «Звязда» будуць працаваць рэдакцыі цэлага шэрагу літаратурна-мастацкіх і культуралагічных выданняў: газеты «Літаратура і мастацтва», часопісаў «Полымя», «Маладосць», «Нёман», «Вожык».

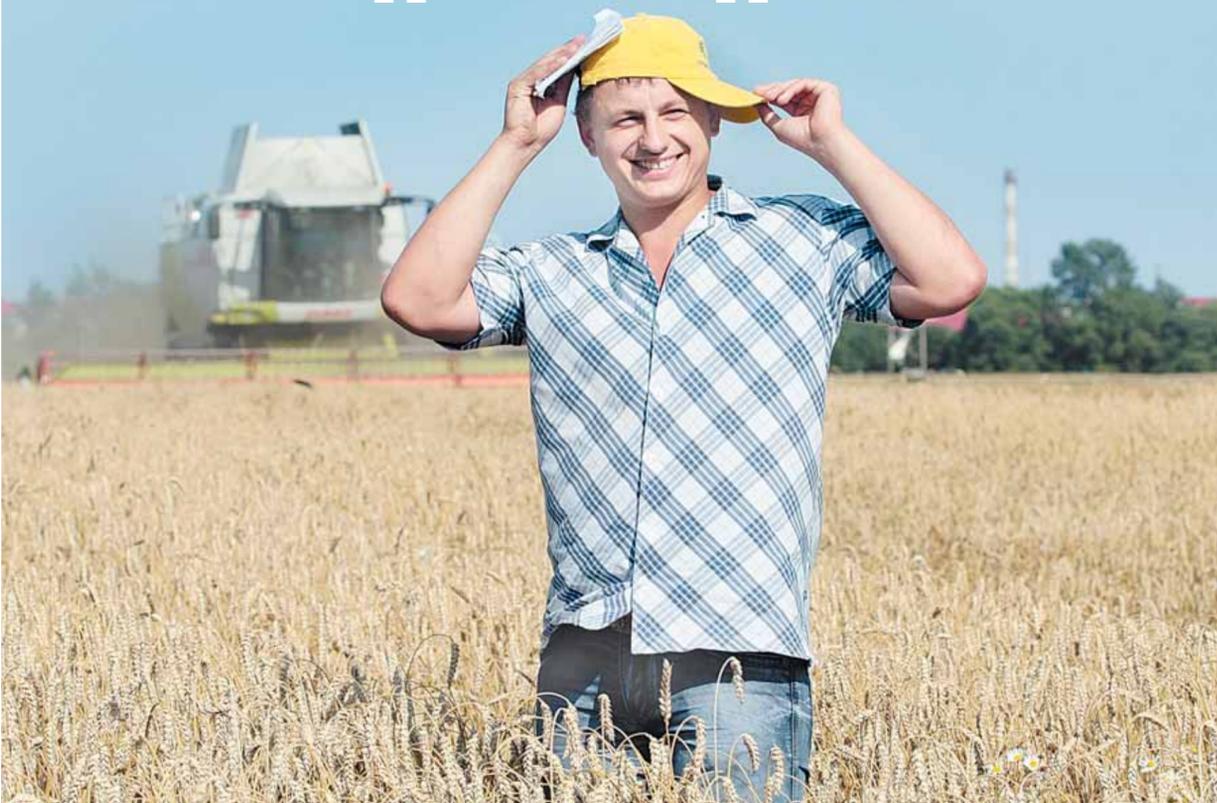
І, канешне ж, па-ранейшаму, як гэта і было ва ўсе звяздоўскія гады, мы ўважліва да чытацкіх падаказак і меркаванняў. Ідучы наперад, набываючы новы вопыт, мы заўсёды імкнёмся задаволіць запатрабаванні нашага чытача — добрага, спакойнага, талерантнага, разумнага, дзеяздольнага чалавека. З вамі, дарагія чытачы, і будзе надалей ісці наш газетны дыялог.

Алесь КАРЛЮКЕВІЧ.

Выдаецца з 9 жніўня 1917 г.

ПЕРШЫ ЎРАДЖАЙ МАЛАДОГА АГРАНОМА

Сёлетні ўраджай не можа не радаваць выпускніка Гродзенскага аграрнага ўніверсітэта Сяргея Савановіча: на палетках СВК «Аграфірма «Лучнікі» Слуцкага раёна, дзе малады спецыяліст працуе аграномам-семенаводам, ураджайнасць збожжавых — 54 цэнтнеры з гектара. Безумоўна, гэты ўраджай — плён працы ўсіх работнікаў аграфірмы, у тым ліку і маладога майстра хлебнай справы.

Фота Анатоля КЛЕШЧУКА.

■ ВА ЎРАДЗЕ

РОСТ ЭКАНОМІКІ ЁСЦЬ, АЛЕ ПРАБЛЕМЫ ЯШЧЭ НЕ ЁСЯ ВYРАШАНЫ

Учора адбылося пасяджэнне Савета Міністраў, дзе разглядаліся вынікі сацыяльна-эканамічнага развіцця Беларусі за першае паўгоддзе бягучага года і задачы на 2013 год.

ЭКАНОМІКА АЗДАРАЎЛІВАЕЦЦА

Рацыянальнае макраэканамічнае рэгуляванне, адказнае стаўленне да сваёй справы кадраў на ўсіх узроўнях кіравання — гэта складнікі, якія, на думку прэм'ер-міністра Беларусі Міхаіла Мясніковіча, дазволілі эканоміцы

добра развівацца. «Забяспечаны эканамічны рост, выкананне планавага бюджэтнага назаначэння, нарощванне золатавалютных рэзерваў, стабільнасць на валютным і спажывецкім рынках. Выраслі рэальныя даходы насельніцтва», — адзначыў кіраўнік урада. Аднак сцвярджае аб поўным устараненні негатывных з'яў у эканоміцы дачнасца. Не ўсе аб'ектамі і міністэрства выканалі даведзеныя заданні і рашэнні Савета Міністраў.

«А з рэспубліканскага бюджэту ўсе атрымлі аднолькава — і даўжнікі, і тыя, хто выканаў заданні», — падкрэсліў Міхаіл Мясніковіч.

СВЯТА НА НАШАЙ ВУЛІЦЫ

Фота Марыны БЕГУНЦОВАЙ. **СТАР. 3**

Анатоль ТОЗІК, намеснік прэм'ер-міністра Рэспублікі Беларусь:

«МЫ МОЖАМ ВЫСТУПАЦЬ МАЦНЕЙ»

Алімпійская гульні ў Лондане ўжо даўно перасягнулі свой экватар. З самага пачатку куратарам беларускай каманды быў віцэ-прэм'ер Анатоль Тозік. Яго можна было бачыць на многіх спаборніцтвах. Несумненна, што прысутнасць і гарачая падтрымка кіраўніка такога рангу айчынным спартсменам была вельмі патрэбна. Учора Анатоль Апанасавіч прысутнічаў на «бронзавай» гонцы нашай жаночай чэаўеркі, пасля чаго адправіўся ў аэрапорт — на гэтым алімпійскай камандзіроўка завяршылася. Пасля цёплага віншавання беларусак з поспехам віцэ-прэм'ер удзяліў дзясятка хвілін карэспандэнту «Звязды».

— Анатоль Апанасавіч, вас часта можна было бачыць на алімпійскіх спаборніцтвах у Лондане. Вы сябе адносіце да вялікіх аматараў спорту?

— Як і любы чалавек, грамадзянін, які знаходзіцца на спаборніцтвах такога ўзроўню, безумоўна, перажываю за нашых. Таму што кожная перамога і кожны медаль патрэбны не толькі спартсмену, але і тваёй краіне. Бо дух замірае, калі на алімпійскай арэне развіваецца

дзяржаўны сцяг, выконваецца беларускі гімн. А наконт аматарства... Цяпер, калі ва ўрадзе я курырую гэтую сферу, то, вядома, стараюся быць на спаборніцтвах. Калі патрэбна, нечым дапамагаю.

— Вы амаль два тыдні праблілі на Гульнях. За гэты час змаглі акупіцца ў алімпійскаму атмасферы, пабыць у скурты спартсмена?

— Несумненна, у скурты спартсмена пабыць я не змог. Гэта немагчыма. І ў скурты балельшчыка тагасма. Для мяне было важна паглядзець Алімпійскія гульні знутры. Паглядзець усё, што адбываецца на спаборніцтвах самага высокага ўзроўню. Для таго, каб было больш адэкватнае ўяўленне, якія пытанні трэба будзе вырашаць ва ўрадзе,

на што звярнуць увагу. Калі ты знаходзіся знутры Гульняў, то адчуванне трохі іншае, чым тое ж самае бачыш па тэлебачанні ці ведаеш па расказах іншых людзей.

— Кіраўнік дзяржавы Аляксандр Лукашэнка неаднаразова гаварыў, што спорт — гэта не толькі пасол міру, але і вялікая палітыка. На Алімпійскіх гульнях гэта адчувалася?

— На гэтым узроўні так — гэта не толькі спорт, але і палітыка.

Асабліва гэта было ярка выражана на турніры па тэнісе, калі нашы Максім Мірны і Вікторыя Азаранка выйгралі залаты медаль у міксіце з брытанскага дуэта. Безумоўна, гэтая перамога мела вельмі значнае значэнне для нас. І не толькі як спартыўная, але і калі палітычная. Упэўнены, што многія замежнікі паглядзелі на беларусаў па-іншаму. Увогуле, якая прыгожая была пара Максім Мірны — Вікторыя Азаранка. Праз наш спорт, праз

вобраз гэтых тэнісістаў прадстаўнікі многіх дзяржаў свету будуць цікавіцца нашою краінай. А калі сцяг Беларусі развіваецца ў карацейшай лужы Уімблдона — гэта даражэй ўдвая.

— За час знаходжання ў Лондане вы пазнаёміліся з умовамі, у якіх знаходзяцца нашы спартсмены?

— Так. І скажу вам, што яны нормальныя.

— Ваша меркаванне наконт судзейскага суб'ектывізму, які прысутнічае ў многіх дысцыплінах.

— Вядома, пэўны суб'ектывізм, адчуваецца. Як прыклад — сітуацыя з Іванам Ціханам, якому мы каментавалі беларускім журналістам. Засталіся пытанні наконт Наці і паружэнняў не было. І вось чаму. У сітуацыях, калі спартсмены ідуць, як кажучы, ноздра ў ноздру, і ацэнка суддзямі даецца па ачках, а не па сантыметрах і кілаграмах, — вельмі складана штосці аспрэчваць і даказваць. Мабыць, усё, хто праіграў, лічыць сябе пакрыўджанымі з-за судзейскай прадзятасці.

СТАР. 2

ЯКІМ БЫЛО ВАША ПЕРШАЕ МЕСЦА ПРАЦЫ? І ЦІ ПАМ'ЯТАЕЦЕ, НА ШТО ПАТРАЦІЛІ ПЕРШУЮ ЗАРПЛАТУ?

Станіслаў БУКО, начальнік упраўлення па рабоце са зваротамі грамадзян і юрыдычных асоб

Адміністрацыі Прэзідэнта:

— Мінскі аўтамабільны завод. Я там працаваў падчас летніх канікул пасля першага курса Мінскага аўтамабільнага тэхнікума. У сям'і не было лішніх грошай, таму не гуляў, а зарабляў на штаны, куртку. Самому патрэбна было думаць, як апрацаваць. Пасля заканчэння тэхнікума ў 1971 годзе па размеркаванні трапіў у Казахскую ССР на Джусалінскі механічны завод. На той час быў халастым хлопцам, жыў у інтэрнаце, таму, памятаю, першую зарплату патраціў на самыя неабходныя бытавыя рэчы, ежу.

Надзея ЕРМАКОВА, старшыня Праўлення Нацыянальнага банка Беларусі:

— Вядома, памятаю. 16 чэрвеня 1971 года прышла на працу ў Хоцімскае аддзяленне Дзяржбанка, адразу прызначылі мяне крэдытным інспектарам. Першая зарплата была прыстойнай. Ажно 82 рубль. Не ўсю, частку скарыстала на пакупку падарунка для блізкіх — мамы, таты і сястры. Што канкрэтна тады падарыла? Прайшло шмат часу — не ўзгадаю, але мне вельмі падабаецца рабіць падарункі.

Ігар КІЦКАЎ, дырэктар Вейскага дзяржаўнага прафесійна-тэхнічнага каледжа:

— Адразу пасля школы пайшоў працаваць на завод «Зеніт» слесарам. З першай зарплаты набыў плашч са скуразамыянянкі. У той час яны модныя былі. Скураных жа не дастаць было ў Беларусі, толькі за мяжой. Як цяпер памятаю, 70 рублёў атрымаў, плашч прыкладна столькі ж каштаваў. На астатнія маме хустку купіў. 16 гадоў мне тады было.

Падрыхтавала Надзея ДРЬІЛА.

Калектыву рэдакцыі газеты «Звязда»

Паважаныя сябры! Ад імя Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь і ад сябе асабіста сардэчна віншую вас з 95-годдзем з дня выхаду першага нумара газеты «Звязда»!

Гісторыя газеты непарыўна звязана з гісторыяй Беларусі, з герайчым барацьбой беларускага народа з нямецка-фашысцкімі захопнікамі ў гады Вялікай Айчыннай вайны, са стагнаўленнем нашай суверэнай і незалежнай дзяржавы, што адлюстравана на звяздоўскіх старонках некалькімі пакаленнямі таленавітых журналістаў, сапраўдных майстроў публіцыстычнага і мастацкага слова.

З'яўляючыся адным з найбольш аўтарытэтных перыядычных выданняў Беларусі, «Звязда» аб'ектыўна расказвае пра грамадска-палітычныя падзеі ў рэспубліцы і за мяжой, уважана аналізуе сучасныя сацыяльна-эканамічныя праблемы, дзякуючы чаму ўспрымаецца ў грамадстве як надзейная крыніца праўдзівай, якаснай інфармацыі, у тым ліку і дэпутатамі Палаты прадстаўнікоў.

Мы высока цэнім увагу, якую газета ўдзяляе закантаворчай, міжнароднай і міжпарламенцкай дзейнасці Палаты прадстаўнікоў, рабодзе дэпутатаў у сваіх выбарчых акругах, і разлічваем на рэалізацыю ў далейшым новых творчых праектаў парламенцкай тэматыкі, у чым шчыра зычым вам, шаноўныя сябры, поспеху.

Упэўнены, што творчы і асобны патэнцыял калектыву рэдакцыі «Звязды» дазваляе газеце трымаць ўтрымліваць пазіцыю аднаго з лідараў нацыянальнай медыйнай прасторы, адыгрываць значную ролю ў папулярызацыі айчынай культуры.

У дзень знамянальнага юбілею прыміце нашы сардэчныя пажаданні нязменнага натхнення, працы ў радасці, моцнага здароўя, шчасця, дабрабыту і пашырэння кола вашых пастаянных чытачоў!

Старшыня Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь У.П. АНДРЭЙЧАНКА.

НАДВОР'Е СЁННЯ

Брэст	+ 20°
Віцебск	+ 19°
Гомель	+ 24°
Гродна	+ 19°
Магілёў	+ 22°
Мінск	+ 20°

Курсы замежных валют, устаноўленыя НБ РБ з 09.08.2012 г.

Долар ЗША	8350,00
Еўра	10330,00
Рас. руб.	263,50
Укр. грыўня	1031,18

АДБЫЛАСЯ ТЭЛЕФОННАЯ РАЗМОВА АЛЯКСАНДРА ЛУКАШЭНКІ І УЛАДЗІМІРА ПУЦІНА

8 жніўня па ініцыятыве расійскага боку адбылася тэлефонная размова прэзідэнтаў Рэспублікі Беларусь і Расійскай Федэрацыі Аляксандра Лукашэнка і Уладзіміра Пуціна, у ходзе якой быў закрануты шырокі спектр пытаньняў двухбаковых адносін і напрамкаў міжнароднай дзейнасьці. Аб гэтым БЕЛТА паведамлілі ў прэс-службе беларускага лідара.

Кіраўнікі дзяржаў абмеркавалі сацыяльна-эканамічныя пытаньні, якія ўяўляюць узаемную цікавасць. Было падкрэслена, што супрацоўніцтва краін развіваецца вельмі пазітыўна, прагрэсуючымі тэмпамі.

Прэзідэнты згадзіліся з тым, што ў рамках функцыянавання Саюзнай дзяржавы павінна мець месца актыўнае ўзаемадзеянне ў грамадска-палітычнай сферы.

У размове Аляксандр Лукашэнка і Уладзімір Пуцін традыцыйна абмеркавалі знешнепалітычную праблему і пацвердзілі гатоўнасць прадаўжаць сумесныя дзеянні па ўмацаванні адзінай абароннай прасторы.

Прэзідэнт Расіі цікавіўся ходам будаўніцтва атамнай электрастанцыі ў Беларусі і запэўніў кіраўніка беларускай дзяржавы ў тым, што ўсе абавязальствы па рэалізацыі гэтага маштабнага праекта будучы рэалізаваны расійскім бокам наўважана ў ўзгодненыя тэрміны.

Лідары дзвюх краін дамовіліся, што ўзятая ў сённяшняй размове тэма знойдуць сваё прадаўжэнне ў ходзе далейшых асабістых сустрэч.

СТАЎКА РЭФІНАНСАВАННЯ ЗНІЖАЕЦЦА ДА 30,5% ГАДАВЫХ

З 15 жніўня стаўка рэфінансавання знізіцца на паўпрацэнта і будзе складаць 30,5% гадавых, паведамляе ўпраўленне інфармацыі і грамадскіх сувязяў Нацыянальнага банка.

Апошнім часам фактычная дынаміка інфляцыі знаходзілася ў межах прагнозных параметраў (спажывецкія цэны на тавары і паслугі за студзень—чэрвень і тры тыдні ліпеня павялічыліся толькі на 11,9%). Аднак для далейшага замаруджвання інфляцыі неабходна захоўваць жорсткую грашова-кредытную палітыку. Такім чынам, стаўка рэфінансавання павінна зніжцца наступова, што мы і назіраем. Пры гэтым умовы рублёвых дэпазітаў застаюцца прывабнымі.

Уладзіслаў КУЛЕЦКІ.

ДАЛЯЖАЦЬ ДА ВЯСНЫ

Новае бульбасховішча адкрылася ў вёсцы Дашкаўка Магілёўскага раёна. Яно належыць абласной сельскагаспадарчай доследнай станцыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі.

Дашкаўскае сховішча адрозніваецца ад 2 тысячы тон насення і доследных узораў бульбы. У Магілёўскай воласці будуюцца яшчэ 6 сховішчаў, дзе можна будзе размесціць больш за 30 тысяч тон бульбы. Захаваўшы вырашанага ўраджаю садавыні, гародніны і караняплодаў — надзённая праблема для сельскай гаспадаркі.

Алена КАЗЛОВА.

■ Пытальнік

ЦІ ПАВІНЕН САЦРАБОТНІК АПРАЦОЎВАЦЬ ПРЫСЯДЗІБНЫ УЧАСТАК?

■ Абітурыент-2012

ВЕДЫ БЕЗ УМЕННЯ ІХ ПРЫМЯЦЬ — ЯК ЧАМАДАН БЕЗ РУЧКІ

Расійскія педагогі, прааналізавашы вынікі адзінага дзяржаўнага экзамену, прыйшлі да несучаснай высновы: без арфаграфічных памылак піша толькі трэцяя частка выпускнікоў, а з прасцейшымі арыфметычнымі задкамі не могуць справіцца абітурыенты, якія лёгка спраўляюцца з лагарыфмамі і заданніямі на тэорыю верагоднасці. Для прыкладу, кожны дзясяты выпускнік расійскай школы не змог знайсці правільны адказ да наступнай задкі: «Цягні адпраўляецца ад вакзала пункта А ў 20.52 і прыходзіць у пункт В у 16.40 наступнага дня. Колькі часу ён праводзіць у дарозе?» Дарэчы, два з пяці матэматыцы атрымалі 9% ад агульнай колькасці ўдзельнікаў экзамену, а па фізіцы не справіліся з заданніямі 12,5% удзельнікаў. Найбольшыя цяжкасці ў выпускнікоў выклікалі якасныя пытанні на тлумачэнне сутнасці фізічных з’яў і працэсаў. Упэўнена рашалі задкі павышанага і высокага ўзроўню складанасці не больш як чвэрць удзельнікаў АДЗ па фізіцы. І сёння ўсіх цікавіць: хто праз пяць, дзесяць, пятнаццаць гадоў будзе праектаваць караблі, самалёты і гідратурбіны, будаваць масты і запуськаць касмічныя караблі?

Менавіта матэматыка і фізіка горш за ўсё даюцца абітурыентам і ў Беларусі. І хоць аналіз вынікаў удзельнікаў цэнтралізаванага тэсціравання яшчэ ідзе поўным ходам, у Рэспубліканскім інстытуте кантролю ведаў таксама могуць прывесці аналагічныя прыклады, калі маладыя людзі не могуць справіцца з задкамі практычнага зместу.

Так, у гэтым годзе абітурыентам на ЦТ была прапанавана наступная задка. На адной чашы ўраўнаважаных вагаў ляжаць 3 яблыкі і 1 груша. На другой — 2 яблыкі, 2 грушы і гірка вагой 20 грамаў. Колькі важыць адзін яблык (у грамах), калі ўсіх садавіна разам важыць 780 грамаў? А побач былі прадстаўлены пяць варыянтаў адказаў: 1) 95; 2) 105; 3) 100; 4) 125; 5) 115.

— Прыкладна 60% абітурыентаў задку не рашылі. І гэта ў сітуацыі, калі даведацца пра вагу яблыка можна было як з дапамогай сістэмы двух ураўнен-

няў з двума невядомымі, так і шляхам элементарных лагічных разважанняў, — здзіўляецца дырэктар Рэспубліканскага інстытута кантролю ведаў Мікалай ФЯСЬКОЎ. — У іншай задцы трэба было вызначыць на малюнку раўнабедраны трохвугольнік. Два вуглы былі вядомыя, а трэці трэба было вылічыць. Элементарнае заданне, але абітурыент павінен быў ведаць, што сума вуглоў трохвугольніка — 180°, а ў раўнабедраным трохвугольніку два вуглы — роўныя.

Калі 6% удзельнікаў тэсціравання па фізіцы не змоглі пазначыць прыбор, прызначаны для вымярэння хуткасці, 10% — прыбор для вымярэння вільготнасці, 12% — барометр, а 25% абітурыентаў не ведалі, што прыборам для вымярэння аб’ёму цела з’яўляецца мензурка.

Для тлумачэння многіх з’яў навакольнага свету неабходна разуменне фізічных і хімічных працэсаў, але далёка не ўсе абітурыенты могуць прыгадаць, у якіх адінках вымяраецца электрычнае напружанне... Арганізатары цэнтралізаванага тэсціравання заўважылі, што, як толькі задка ў тэсце абіраецца на эксперымент, там абавязкова будучы няправільныя адказы. Напэўна, ёсць прадметы (фізіка, хімія, біялогія), якія не могуць выкладацца ў школе толькі на тэарэтычным узроўні, і для авалодання імі ў поўнай меры школьнікам патрабуюцца практычныя навыкі, правядзенне школьных эксперыментаў і лабараторных даследаў. На гэтую праблему звяртаюць увагу і выкладчыкі, якія рыхтуюць беларускіх школьнікаў да ўдзелу ў міжнародных школьных алімпіядах.

Заўважана, што многія не могуць прымяніць свае ведаў у сітуацыі, якая нават нязначна адрозніваецца ад стандартнай. Крыху вымяраецца фармулёўка задання — і абітурыенты не разумеюць, чаго ад іх чакаюць стваральнікі тэста. Некаторыя абітурыенты памыляюцца пры аналізе графікаў, не могуць прымяніць правылы прыблізных вылічэнняў, правільна акругліць канчатковыя адказ.

Рэальна ацаніць здольнасць навучэнцаў карыстацца атрыманымі ў школе ведамі і ўменнямі дапамога б далучэнне

РОСТ ЭКАНОМІКІ ЁСЦЬ...

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)
РЭЗЕРВЫ НИЖэй 8 МІЛЬЯРДАў НЕ ПУСЦЯЦЬ

Старшыня праўлення Нацыянальнага банка Надзея Ермакова упэўнена, што, «улічваючы знешнеэканамічныя рызыкі, а таксама маючы адыцыйна да канца года вылаты ўрада і Нацбанка па абавязцельствах у замежнай валюце, неабходна прыняць дадатковыя меры па недапушчэнні зніжэння золатавалютных рэзерваў ніжэй за \$8 млрд». У сувязі з гэтым выкананне ўсіх умоў і параметраў праграмы захадар, якія падтрымліваюцца Антыкрызісным фондам, важна не толькі з пункту гледжання паступлення чарговага траншу. Гэта неабходна для стварэння спрыяльнага фону для прыцягнення інвестыцый. Надзея Ермакова падкрэсліла, што ў адпаведнасці з Праграмай сацыяльна-эканамічнага развіцця Беларусі на 5 гадоў золатавалютныя рэзервы да канца 2015 года павінны склацца аб’ём трохмясячнага імпарту. У цэлым да 2015 года ЗВР павінны дасягнуць \$18 млрд. Такім чынам, за тры гады, што засталіся, яны павінны павялічыцца амаль у 2,5 раза. Паводле слоў старшыні праўлення Нацбанка, ужо ў 2013 годзе неабходна забяспечыць паступленне рэзерваў не менш як на \$700 млн. У той жа час у 2013 годзе трэба будзе пагасіць абавязцельствы перад унутрынамі і знешнімі крэдыторамі на больш як \$4 млрд. Нягледзячы на прагназуемае ў наступным годзе дадатнае сальда знешняга гандлю таварамі і паслугамі, спатрэбіцца \$3,9 млрд для пералічэння мытных пошлін на надтарадыткі ў бюджэт Расіі. У якасці асноўных крыніц паступлення валюты ў краіну, без уліку валютнай выручкі, прадугледжваецца прыцягненне прамых замежных інвестыцый у памеры \$4,5 млрд. Таксама прадугледжана паступленне двух траншаў крэдытаў ад Антыкрызіснага фонду ЕўрАзЭС на \$880 млн.

НАЦБАНК ЗМЕНШЫЦЬ ПРЫСУТНАСЦЬ НА ВАЛЮТНЫМ РЫНКУ

У 2013 годзе Нацыянальны банк мае намер паступова змяняць сваю прысутнасць на валютным рынку, што адпавядае ўзмацненню антыінфляцыйнай накіраванасці манетарнай палітыкі. «У выніку стабільнасць курсу нацыянальнай валюты будзе ў вызначальнай ступені залежаць ад уважанасці макразэканамічнай, дакладнасці грашова-кредытнай і дысцыплінаванасці бюджэтна-дадатковай палітыкі», — сказала Надзея Ермакова. Пры гэтым яна ўдакладніла, што

інфляцыя ў 2013 годзе плануецца на ўзроўні 12 працэнтаў.

СЕЛЬСКАЯ ГАСПАДАРЦЫ — 3,6 МІЛЬЯРДА

«У 2013 годзе дзяржава ўкладзе ў сельскую гаспадарку больш за Br32,3 трлн, або \$3,6 млрд. Гэта бюджэтная і кредитныя рэсурсы, прыблізна папалам», — сказаў прэм’ер-міністр Міхаіл Мясніковіч. Але ад такіх грошай і аддачы чакаюць адпаведнай. Вынікі сельгасвытворчасці нядрэнныя, аднак і рэзерваў у вёсцы яшчэ шмат. На гэта звярнуў увагу ўчора і Прэзідэнт, нагадаў Міхаіл Мясніковіч. «Нельга, напрыклад, далей мірыцца са слабым ростам пагаляў буйной рагатай жывёлы. Да абласцей будзем даводзіць заданне. Неабходны меры і па развіцці перапрацоўкі сельгаспрадукцыі», — сказаў прэм’ер-міністр.

ВЯЛІКІЯ ПЛАНЫ

«У 2013 годзе, а работу трэба пачынаць ужо цяпер, у кожным раёне краіны трэба прырасці не менш як 10 прадпрыемстваў з колькасцю працуючых больш за 50 чалавек на кожным, і ў вытворчай сферы, а не «кулі-прадай», — запатрабаваў кіраўнік урада. Љготныя ўмовы для гэтага створаны Дзяржтратам № 6. «Паколькі пасля выхату дэкрэта, будзем гаварыць шчыра, рэальных зрухаў не адбылося, будзем прымяняць адміністрацыйны метад, даводзіць заданні», — падкрэсліў ён.

ТРЭБА УВАЙСЦІ ў СКЛАД ВЯДУЧЫХ СУСВЕТНЫХ КАМПАНІЙ

Прэм’ер-міністр нагадаў аб тым, што ў Беларусі нядаўна зацверджана праграма развіцця прамысловлага комплексу на перыяд да 2020 года. «Інвестыцыі ў мадэрнізацыю гэтага сектара ў цэлым складуць больш за \$70 млрд», — заявіў ён і звярнуў асаблівую увагу на неабходнасць уваходжання беларускіх прамысловых прадпрыемстваў у склад вядучых сусветных кампаній: «Інакш няма сур’ёзных перспектыв у нашага станкабудавання, электратэхнічнай і электроннай прамысловасці і шэрагу іншых галін. Трэба пераходзіць ад слоў да справы, рэальна інтэгравацца ў транснацыянальныя карпарацыі, станаўчыя іх партнёрамі і зладжана працаваць, як працуе ўвесь свет».

З ФІКТЫЎНЫМ ПРАЦАЎЛАДКАВАННЕМ БУДУЦЬ ЗМАГАЦЦА

Прэм’ер-міністр адзначыў, што ў шэрагу арганізацый Беларусі ляжаць працоўныя кніжкі так званых «паднежнікаў». Сёння ка-

ля 400 тыс. чалавек у Беларусі ў працаздольным узросце не лічацца ў якасці працуючых або навучэнцаў, і гэта з улікам таго, што ў эканоміцы занята 4,5 міль чалавек. «Многія з гэтых так званых непрацоўчых, вядома, працуюць, але падаходны падатак не плацяць, адлічаны ў пенсійны фонд не робяць, а ўсімі сацыяльнымі выгодамі — медыцынай і г.д. — карыстаюцца, які і ўсе. На пенсію разлічваюць, — сказаў прэм’ер-міністр. — За кошт каго? За кошт тых, хто працуе каля станка, у полі, працуе ў школе, бальніцы». Кіраўнік урада заклікае да барацьбы з такой сітуацыяй.

ДЗЯРЖПАДТРЫМКА ЖЫЛЛЁВАГА БУДАЎНІЦТВА ВЫРАСЦЕ

у Беларусі ў 2013 годзе, па словах Міхаіла Мясніковіча, дзяржпадтрымка жыллёвага будаўніцтва вырасць у 1,5 раза да \$2,4 млрд. Аб’ёмы фінансавання інфраструктуры павялічацца ў 3,2 раза амаль да \$1 млрд. Прэм’ер-міністр сказаў, што накіраванне сродкаў на інфраструктурныя праекты павінна актывізаваць і індывідуальнае жыллёвае будаўніцтва, будаўніцтва камерцыйнага жылля. З улікам таго, што з-за аб’ектыўных прычын рэзервы інфраструктуры фактычна выкарыстаны поўнасцю, неабходна апераўтыўна распараджацца праектна-каштарыснай дакументацыяй і адводзіць зямельныя ўчасткі для індывідуальнага і шматкватэрнага жыллёвага будаўніцтва, каб у поўным аб’ёме выкарыстаць магчымасці, якія прадугледжаныя прагнозам сацыяльна-эканамічнага развіцця і праектам бюджэту на наступны год.

СТАЎКІ ПА КРЭДЫТАХ БУДУЦЬ ЉГОТНЫЯ

«З улікам высокіх працэнтных ставак па крэдытах у праекце бюджэту на 2013 год запланавана л’гатаванне працэнтных ставак у аб’ёме Br11 трлн бюджэтных сродкаў», — сказаў прэм’ер-міністр. З іх Br2,9 трлн прадугледжана на жыллёвае будаўніцтва, Br3,7 трлн — на АПК, Br4,4 трлн — на прамысловасць. Гэта інавацыйны падыход у бюджэтным планаванні для падтрымкі рэальнага сектара эканомікі, падкрэсліў прэм’ер-міністр. Названыя сродкі пойдучы, найперш, пад лізінгавыя пастаўкі тавараў на знешнія рынкі і пад прыярэтныя праекты для прадпрыемстваў усіх форм уласнасці. Мехаізм патаннення працэнтаў па прыцягнутых крэдытах прапонуецца наступны: трэць стаўкі па крэдытах кампенсуе рэспубліканскі або мясцовы бюджэт, трэць — гэта інвестыцыйныя фонды галін і трэць — уласныя сродкі прадпрыемстваў.

паслуг дзяржаўнымі ўстановамі сацыяльнага абслугоўвання сістэмы органаў па працы, занятасці і сацыяльнай абароне», прапалка агарода і апрацоўка прысядзібнага ўчастка не ўваходзіць ў пералік паслуг, якія прадастаўляюцца сацыяльным работнікам аддзялення сацыяльнай дапамогі на даму. Сацыяльны работнік можа аказаць садзейнічанне ў падборы чалавека, які выконвае гэтую паслугу за пэўную плату, — сказала Святлана Вячаславаўна.

Калі вярнуцца да ранейшага матэрыялу са «Звязды», які гздавае наша чытачка, дык там таксама ішла гаворка пра тое, што апрацоўка прысядзібнага ўчастка сацыяльным работнікам выконваецца за дадатковую плату.

«МЫ МОЖАМ ВЫСТУПАЦЬ МАЦНЕЙ»

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Таму гэты фактар таксама трэба мець на ўвазе і да таго, што адбываецца навокал, адэкватна адносіцца. Калі прэтэндуеш на перамогу, то яна павінна быць упэўненая і не выклікаць ні ў кога сумненняў. Калі, напрыклад, Надзея Астапчук кідае ядро на 66 см далей за іншыя і да адзнакі ў 21 метр ніко ў спарцеі не мог прыблізіцца, то як тут могуць засудзіць? Ніяк. Скажам, калі Сяргей Мартынуў устанавіў у стральбе сусветны ркорд, то гэта таксама вядомачна. А калі бой па ачка завяршыўся ўнічыю — 19:19, і перамога прысуджана саперніку, то складана нешта даказаць. Паглядзіце: у некаторых нашых барцоў грэка-рымскага стылю была рэальная магчымасць заваяваць бронзавы медаль. Але ж не змоглі. І вінаваты там не судзіў, а самі спартсмены. У канцы ў іх проста не інавалі духу. Мне здаецца, што трэба на фінішы мець больш злосці ў іпартасці. На такім узроўні выступленню спартсмен ужо павінен максімальна выкладацца на баксёрскім рынку ці барцоўскім дыване. Мы ж бачылі, калі спартсмена з дывана выносілі ці ён проста падаў з-за недахопу сіл. Якія прэтэнзіі могуць быць да тагога атлета? Ніякіх. Якія ў нас прэтэнзіі да Кацярыны Карстэн? Абсалютна ніякіх. Якія пытанні могуць быць да Настасіі Новікавай? Ніякіх. І Каця, і Насця поўнасцю аддаліся барацьбе. А вось сітуацыя, калі з памоста спартсмен сыходзіць і відаць, што ў яго застаўся нявыкарыстаны патэнцыял, падштурхоўвае да розных пытанняў. Значыць, у спартсмена недзе не хапіла духу, характару, спартыўнай злосці ў добрым разуменні гэтага слова. І мы нярэдка з-за такіх, здавалася б, дробязяў засталіся ў Лондане за крок ад медалю.

— Анатоль Апанасавіч, з якім настроем і пачуццём вы кідаеце Алімпіяду?

— На тым этапе, што прайшоў, безумоўна, беларускім спартсменам можна было б заваяваць узнагарод больш. Аб асноўных прычынах, чаму гэтым не здарылася, я ўжо сказаў. У дні, што засталіся, мы вельмі спадзімся, што медалі ў нас яшчэ будуць. Надзея на барцоў вольнага стылю, на мастацкую гімнастыку, байдарачнікаў.

— Зразумела, што нашым спартсменам не адмовіш у пратрыятызме і жаданні выступіць. Але ж, вядома, па выніках Алімпіяды будучы зроблены пэўныя высновы?

— На Алімпіяду з’ехалі лепшыя. Вялікі спартсмены больш чым 200 краін свету. І ўсе сюды прыехалі перамагаць. Той, хто змагаецца, па ім відаць. Але, на жаль, у нас ёсць атлеты, якія свае магчымасці рэалізавалі не поўнасцю. А гэта значыць, што трэнерам, спецыялістам, чыюнікам ёсць над чым працаваць. Думаю, што і кіраўнік дзяржавы зробіць вельмі сур’ёзныя вывады па выніках выступлення ў Лондане. У краіне ёсць патэнцыял, і мы можам на гэтым узроўні выступаць мацней.

Уладзімір ЗДАНОВІЧ, Лондан.

«БРОНЗАВЫЯ ПТУШКІ»

Учора на вяслярным канале Іто Дорні, што за сотню кіламетраў ад Лондана, адбылася доўгачаканая для беларускай каманды гонка жаночых каноз-чацёрка на дыстанцыі 2000 метраў. Айчыныя квартэт у складзе Ірыны Памелавай, Надзеі Папок, Волгіт Худзенкі і Марыны Палтаран заваяваў бронзавыя медалі. Гэта сапраўдны поспех, бо за гады самастойнасці ніводнай спартсменцы з нашай краіны не даводзілася ўзняцца на п’едэстал гонару ў гэтай дысцыпліне. Апошній з «магікаў» была Антаніна Мельніківа, якая на Алімпіядзе-80 у Маскве сярэд байдарачнікаў-адзіночца стала трэцяй. Пасля ўрачыстага ўзнагароджвання чацёрка нашых дзятчат была ў самым эпіцэнтры ўвагі журналістаў, у тым ліку і замежных. І толькі намаганнімі галоўнага трэнера Уладзіміра Шантаровіча, які надзвычай высока ацаніў дасягненне квартэта, мы змоглі пагутарыць з прызёркамі Алімпійскіх гульняў.

Волга ХУДЗЕНКА: Калі шчыра, то вельмі рады бронзавым медалям. Мы вельмі доўга да гэтага поспеху ішлі. Як гаворыцца, імкнуліся, стараліся, біліся да канца. Я хачу сказаць словы падзякі сваёму першаму трэнеру і цяперашняму за ўсё, што яны зрабілі для нас. За тое, што Міхаіл Канстанцінавіч нас знайшоў, а Геннадзь Мікалаевіч змог раскрыць наш талент. Таксама скажаць словы падзякі ўсім тым, хто за нас дома перажываў і трымаў кулачкі.

Ірына ПАМЕЛАВА: Наш экіпаж дружны. За два гады сумеснай карпатлівай работы мы адна адну змоглі адчуць, знайсці ўзаемапарозуменне. Яно правялася ўжо ў мінулым годзе, калі мы выйгралі дзялі Кубка свету. Вынікі на Алімпіядзе ў Лондане — гэта вялікае для нас дасягненне і шчасце. Фаварыты гонкі — немкі і венгеркі — проста не чакалі ад нас такога спрыту. Думаю, што і мы, і яны шакаваны нашым выступленнем.

Надзея ПАПОК: Падчас гонкі мы не ведалі, якім бортам ідзем. Убачылі, што сталі бронзавымі прызёркамі ўжо пасля фінішу, чаму вельмі ўзрадаваліся і адразу проста не паверылі дасягнутаму выніку. Увогуле, на дыстанцыі мы ні аб чым не думалі, акрамя самой гонкі. Прыемна, што наша праца дабы така плён. Эмоцыі мяне зараз перапляваюць.

Ірына ПАЛТАРАН: У кваліфікацыйных заездах на гонку ў нас не было. Проста вяславалі, аддаючы ўсе сілы. Нам толькі цяпер трэнеры сказалі, што мы доўгі час былі ў лідарах. І калі б зольныя былі на фінішны спурт, то маглі б паказаць больш высокі вынік. Мы вырашылі прайсці так, як можам, аддаць усё, што ў нас ёсць, што змаглі напрацаваць за гэты год. Нам было важна не па баках глядзець, а не праіраць самім сабе.

Марына ПАЛТАРАН: У кваліфікацыйных заездах мы шмат чаго папачнулі для сябе, зрабілі пэўныя раскладкі. Але не рабілі ніякіх направак на вецер ці дождж, хоць ад змены надвор’я шмат чаго залежыць. Калі моцны бакавы вецер, то крайняя дарожка дае перавагу: на яе менш здавае. Мы настройваліся звычайна: як будзе — так будзе. Праўда, выкласіся па максімуме — гэта быў агульны наш дэвіз. У нас гэта першая Алімпіяда, таму псіхалагічна нам было няпроста настроіцца. Але дзякуй вялікі нашаму псіхологу Юліі Кугаевай, якая належным чынам змагла нас давесці да такога стану, калі мы маглі кантраляваць сябе ў лодцы, не даючы адна аднаўняць слабінкі.

У заклоччэнне размовы дзятчаты яшчэ раз перадалі нізкія паціон усім беларусам, якія хварэлі за навапачаснай прызёркай, і далі слова, што ў астатнія дні яны будуць хварэць за ўсіх нашых спартсменаў, якім яшчэ давядзецца выступаць на спартыўных арэнах англійскай сталіцы.

Уладзімір ЗДАНОВІЧ, Лондан.

Фота Марыны БЕГУНКОВАЙ.

штатам нават большым, чым штат Дэпартаменту кантролю ведаў. Таму ў Міністэрстве адукацыі не выключваюць, што ў рамках сённяшніх інтэграцыйных працэсаў на еўрапейскай прасторы можа быць створана уласная, больш прывабная для нас і нашых суседзяў сістэма ацэньвання. Восць толькі каго і з кім мы будзем у гэтым выпадку па-раўноўваць?

А пакуль што ў беларускіх ВНУ вымушаны ўводзіць спецыяльныя курсы — каб хоць крыху падыгнуць слаба падрыхтаваных першакурснікаў да ўніверсітэцкага ўзроўню. Студэнты нярэдка прыходзяць ва ўніверсітэт з «дзвяртакі» ці «дзясяткамі» і атэстат, але рашыць прасцейшую задку не могуць. Прычым нярэдка менавіта школыны атэстат дазваляе абітурыенту дацягнуцца да прадачнага бала: у агульнай суме балаў будучага студэнта яго «вага» аказваецца вырашальнай. Але ўжо першая экзаменацыйная сесія ўсё расставіла па месцах — колькасць адлічаных з ВНУ студэнтаў ідзе на дзсяткі і нават сотні, а ў межах краіны за навучальны год пазаб’яўляюцца сваіх студэнткіх білетаў да 15 тысяч чалавек.

Надзея НІКАЛАЕВА

НА НАШАЙ ВУЛІЦЫ І ТЫХ ЖА ПРАСПЕКТАЎ

МЫ ТАКІЯ Ж, ЯК І ВЫ, — З ТЫХ ЖА ВУЛІЦ І ТЫХ ЖА ПРАСПЕКТАЎ

Вядучая Ніна Шчарбачэвіч.

ДЗЕЯ, што адбылася на праспекце «Звядзі» ў гэты панядзелак, стала святам не толькі газеты. Сюды сьшліся як школьнікі і журналісты, што прыйшлі падтрымаць свае каманды, так і шматлікія мясцовыя жыхары. Па колькасці гледачоў мы зразумелі, што адвяткуем яшчэ не адзін юбілей!

Стаднён, дзе праходзіў турнір, размешчаны даволі ўдала: вакол яго на невялікай адлегласці стаяць шэрагі шматпавярхоўкі. Таму і атрымалася, што ўласныя балконы жыхароў сталі лепшымі ложамі для назірання за тым, што адбываецца на стадыёне. Глядзі сабе на рэальны футбол і хадзі час ад часу да халадзільніка...

Стаднён, дзе праходзіў турнір, размешчаны даволі ўдала: вакол яго на невялікай адлегласці стаяць шэрагі шматпавярхоўкі. Таму і атрымалася, што ўласныя балконы жыхароў сталі лепшымі ложамі для назірання за тым, што адбываецца на стадыёне. Глядзі сабе на рэальны футбол і хадзі час ад часу да халадзільніка...

Аднак многія жыхары скарысталіся магчымасцю добра адпачыць у будні дзень і павыходзілі з кватэр на свежае паветра. Па стадыёне ліцяць №1 на праспекце «Звядзі» шпациравалі і жанаты парачкі, і кампаніі падлеткаў. Але найбольш тут было бацькоў са сваімі дзецьмі. Бабулі і дзядулі таксама суправаджалі малых. І калі старыя стамляліся і хацелі ўжо ісці дадому, дзеці ўпарта далі застацца — дакаціцца фінальных гульняў і на свае вочы убачыць усе сюрпрызы, якія падрыхтавала «Звезда». А іх сапраўды было нямяла! Бо святка атрымалася не толькі спартыўным, але і музычна-забаўляльным.

Мне выпала гуабу быць вядучай гэтага матча-імпрэзы. Калектыву «Звядзі» з такой нагодой падаруа выдатны касцюм: Воляга Мядзведзева прынесла аўтэнтычныя мотальскія народныя строй (якому сапраўды 100 гадоў!), а Валяціна Доўнар прапанавала надзець яе прыгожыя саламяныя капляшкі. У такім уборыні і людзі выйсці не сорамна. Дзякуй, каляці!

На свяце не даводзілася сумавець ні ўдзельнікам, ні гледачам, ні выкладчыкам мінакам. Каментаванне матча, аб'яўленне артыстаў, гутаркі з суддзёй, капітанамі камандаў — мікрафон «Звядзі» сапраўды атрымаўся жывым. Бо наша газета заўсёды так працуе: мы ідзём у народ і цікавімся тым, што цікава вам, і зразумела, даём выказацца тым, каму ёсць што сказаць і хто не можа маўчаць.

Валікі ажыятаж сярод прысутных выклікала віктарына, прысвечаная гісторыі і сучаснасці газеты. Калі выйшаў першы нумар «Звядзі», калі яна перайшла на паўнаколерны друк, на якім пачаўся працуе рэдакцыя ў Доме адказ, дзесяці спрабавалі адгадаць правільны варыянт — ад гэтага было толькі вяселье! А прыгожыя паветраныя шары з лагатыпамі газеты і сувеніры ад «Звядзі» толькі падаравалі ажыятаж вакол віктарыні. Тут жа гучалі і кароткія цёплыя віншаванні любімай газеце ад тых, хто завітаў на святка.

Валікі ажыятаж сярод прысутных выклікала віктарына, прысвечаная гісторыі і сучаснасці газеты. Калі выйшаў першы нумар «Звядзі», калі яна перайшла на паўнаколерны друк, на якім пачаўся працуе рэдакцыя ў Доме адказ, дзесяці спрабавалі адгадаць правільны варыянт — ад гэтага было толькі вяселье! А прыгожыя паветраныя шары з лагатыпамі газеты і сувеніры ад «Звядзі» толькі падаравалі ажыятаж вакол віктарыні. Тут жа гучалі і кароткія цёплыя віншаванні любімай газеце ад тых, хто завітаў на святка.

Валікі ажыятаж сярод прысутных выклікала віктарына, прысвечаная гісторыі і сучаснасці газеты. Калі выйшаў першы нумар «Звядзі», калі яна перайшла на паўнаколерны друк, на якім пачаўся працуе рэдакцыя ў Доме адказ, дзесяці спрабавалі адгадаць правільны варыянт — ад гэтага было толькі вяселье! А прыгожыя паветраныя шары з лагатыпамі газеты і сувеніры ад «Звядзі» толькі падаравалі ажыятаж вакол віктарыні. Тут жа гучалі і кароткія цёплыя віншаванні любімай газеце ад тых, хто завітаў на святка.

Валікі ажыятаж сярод прысутных выклікала віктарына, прысвечаная гісторыі і сучаснасці газеты. Калі выйшаў першы нумар «Звядзі», калі яна перайшла на паўнаколерны друк, на якім пачаўся працуе рэдакцыя ў Доме адказ, дзесяці спрабавалі адгадаць правільны варыянт — ад гэтага было толькі вяселье! А прыгожыя паветраныя шары з лагатыпамі газеты і сувеніры ад «Звядзі» толькі падаравалі ажыятаж вакол віктарыні. Тут жа гучалі і кароткія цёплыя віншаванні любімай газеце ад тых, хто завітаў на святка.

Валікі ажыятаж сярод прысутных выклікала віктарына, прысвечаная гісторыі і сучаснасці газеты. Калі выйшаў першы нумар «Звядзі», калі яна перайшла на паўнаколерны друк, на якім пачаўся працуе рэдакцыя ў Доме адказ, дзесяці спрабавалі адгадаць правільны варыянт — ад гэтага было толькі вяселье! А прыгожыя паветраныя шары з лагатыпамі газеты і сувеніры ад «Звядзі» толькі падаравалі ажыятаж вакол віктарыні. Тут жа гучалі і кароткія цёплыя віншаванні любімай газеце ад тых, хто завітаў на святка.

Валікі ажыятаж сярод прысутных выклікала віктарына, прысвечаная гісторыі і сучаснасці газеты. Калі выйшаў першы нумар «Звядзі», калі яна перайшла на паўнаколерны друк, на якім пачаўся працуе рэдакцыя ў Доме адказ, дзесяці спрабавалі адгадаць правільны варыянт — ад гэтага было толькі вяселье! А прыгожыя паветраныя шары з лагатыпамі газеты і сувеніры ад «Звядзі» толькі падаравалі ажыятаж вакол віктарыні. Тут жа гучалі і кароткія цёплыя віншаванні любімай газеце ад тых, хто завітаў на святка.

Валікі ажыятаж сярод прысутных выклікала віктарына, прысвечаная гісторыі і сучаснасці газеты. Калі выйшаў першы нумар «Звядзі», калі яна перайшла на паўнаколерны друк, на якім пачаўся працуе рэдакцыя ў Доме адказ, дзесяці спрабавалі адгадаць правільны варыянт — ад гэтага было толькі вяселье! А прыгожыя паветраныя шары з лагатыпамі газеты і сувеніры ад «Звядзі» толькі падаравалі ажыятаж вакол віктарыні. Тут жа гучалі і кароткія цёплыя віншаванні любімай газеце ад тых, хто завітаў на святка.

Валікі ажыятаж сярод прысутных выклікала віктарына, прысвечаная гісторыі і сучаснасці газеты. Калі выйшаў першы нумар «Звядзі», калі яна перайшла на паўнаколерны друк, на якім пачаўся працуе рэдакцыя ў Доме адказ, дзесяці спрабавалі адгадаць правільны варыянт — ад гэтага было толькі вяселье! А прыгожыя паветраныя шары з лагатыпамі газеты і сувеніры ад «Звядзі» толькі падаравалі ажыятаж вакол віктарыні. Тут жа гучалі і кароткія цёплыя віншаванні любімай газеце ад тых, хто завітаў на святка.

Валікі ажыятаж сярод прысутных выклікала віктарына, прысвечаная гісторыі і сучаснасці газеты. Калі выйшаў першы нумар «Звядзі», калі яна перайшла на паўнаколерны друк, на якім пачаўся працуе рэдакцыя ў Доме адказ, дзесяці спрабавалі адгадаць правільны варыянт — ад гэтага было толькі вяселье! А прыгожыя паветраныя шары з лагатыпамі газеты і сувеніры ад «Звядзі» толькі падаравалі ажыятаж вакол віктарыні. Тут жа гучалі і кароткія цёплыя віншаванні любімай газеце ад тых, хто завітаў на святка.

Валікі ажыятаж сярод прысутных выклікала віктарына, прысвечаная гісторыі і сучаснасці газеты. Калі выйшаў першы нумар «Звядзі», калі яна перайшла на паўнаколерны друк, на якім пачаўся працуе рэдакцыя ў Доме адказ, дзесяці спрабавалі адгадаць правільны варыянт — ад гэтага было толькі вяселье! А прыгожыя паветраныя шары з лагатыпамі газеты і сувеніры ад «Звядзі» толькі падаравалі ажыятаж вакол віктарыні. Тут жа гучалі і кароткія цёплыя віншаванні любімай газеце ад тых, хто завітаў на святка.

Валікі ажыятаж сярод прысутных выклікала віктарына, прысвечаная гісторыі і сучаснасці газеты. Калі выйшаў першы нумар «Звядзі», калі яна перайшла на паўнаколерны друк, на якім пачаўся працуе рэдакцыя ў Доме адказ, дзесяці спрабавалі адгадаць правільны варыянт — ад гэтага было толькі вяселье! А прыгожыя паветраныя шары з лагатыпамі газеты і сувеніры ад «Звядзі» толькі падаравалі ажыятаж вакол віктарыні. Тут жа гучалі і кароткія цёплыя віншаванні любімай газеце ад тых, хто завітаў на святка.

Валікі ажыятаж сярод прысутных выклікала віктарына, прысвечаная гісторыі і сучаснасці газеты. Калі выйшаў першы нумар «Звядзі», калі яна перайшла на паўнаколерны друк, на якім пачаўся працуе рэдакцыя ў Доме адказ, дзесяці спрабавалі адгадаць правільны варыянт — ад гэтага было толькі вяселье! А прыгожыя паветраныя шары з лагатыпамі газеты і сувеніры ад «Звядзі» толькі падаравалі ажыятаж вакол віктарыні. Тут жа гучалі і кароткія цёплыя віншаванні любімай газеце ад тых, хто завітаў на святка.

Валікі ажыятаж сярод прысутных выклікала віктарына, прысвечаная гісторыі і сучаснасці газеты. Калі выйшаў першы нумар «Звядзі», калі яна перайшла на паўнаколерны друк, на якім пачаўся працуе рэдакцыя ў Доме адказ, дзесяці спрабавалі адгадаць правільны варыянт — ад гэтага было толькі вяселье! А прыгожыя паветраныя шары з лагатыпамі газеты і сувеніры ад «Звядзі» толькі падаравалі ажыятаж вакол віктарыні. Тут жа гучалі і кароткія цёплыя віншаванні любімай газеце ад тых, хто завітаў на святка.

Валікі ажыятаж сярод прысутных выклікала віктарына, прысвечаная гісторыі і сучаснасці газеты. Калі выйшаў першы нумар «Звядзі», калі яна перайшла на паўнаколерны друк, на якім пачаўся працуе рэдакцыя ў Доме адказ, дзесяці спрабавалі адгадаць правільны варыянт — ад гэтага было толькі вяселье! А прыгожыя паветраныя шары з лагатыпамі газеты і сувеніры ад «Звядзі» толькі падаравалі ажыятаж вакол віктарыні. Тут жа гучалі і кароткія цёплыя віншаванні любімай газеце ад тых, хто завітаў на святка.

Валікі ажыятаж сярод прысутных выклікала віктарына, прысвечаная гісторыі і сучаснасці газеты. Калі выйшаў першы нумар «Звядзі», калі яна перайшла на паўнаколерны друк, на якім пачаўся працуе рэдакцыя ў Доме адказ, дзесяці спрабавалі адгадаць правільны варыянт — ад гэтага было толькі вяселье! А прыгожыя паветраныя шары з лагатыпамі газеты і сувеніры ад «Звядзі» толькі падаравалі ажыятаж вакол віктарыні. Тут жа гучалі і кароткія цёплыя віншаванні любімай газеце ад тых, хто завітаў на святка.

Валікі ажыятаж сярод прысутных выклікала віктарына, прысвечаная гісторыі і сучаснасці газеты. Калі выйшаў першы нумар «Звядзі», калі яна перайшла на паўнаколерны друк, на якім пачаўся працуе рэдакцыя ў Доме адказ, дзесяці спрабавалі адгадаць правільны варыянт — ад гэтага было толькі вяселье! А прыгожыя паветраныя шары з лагатыпамі газеты і сувеніры ад «Звядзі» толькі падаравалі ажыятаж вакол віктарыні. Тут жа гучалі і кароткія цёплыя віншаванні любімай газеце ад тых, хто завітаў на святка.

Валікі ажыятаж сярод прысутных выклікала віктарына, прысвечаная гісторыі і сучаснасці газеты. Калі выйшаў першы нумар «Звядзі», калі яна перайшла на паўнаколерны друк, на якім пачаўся працуе рэдакцыя ў Доме адказ, дзесяці спрабавалі адгадаць правільны варыянт — ад гэтага было толькі вяселье! А прыгожыя паветраныя шары з лагатыпамі газеты і сувеніры ад «Звядзі» толькі падаравалі ажыятаж вакол віктарыні. Тут жа гучалі і кароткія цёплыя віншаванні любімай газеце ад тых, хто завітаў на святка.

Валікі ажыятаж сярод прысутных выклікала віктарына, прысвечаная гісторыі і сучаснасці газеты. Калі выйшаў першы нумар «Звядзі», калі яна перайшла на паўнаколерны друк, на якім пачаўся працуе рэдакцыя ў Доме адказ, дзесяці спрабавалі адгадаць правільны варыянт — ад гэтага было толькі вяселье! А прыгожыя паветраныя шары з лагатыпамі газеты і сувеніры ад «Звядзі» толькі падаравалі ажыятаж вакол віктарыні. Тут жа гучалі і кароткія цёплыя віншаванні любімай газеце ад тых, хто завітаў на святка.

Валікі ажыятаж сярод прысутных выклікала віктарына, прысвечаная гісторыі і сучаснасці газеты. Калі выйшаў першы нумар «Звядзі», калі яна перайшла на паўнаколерны друк, на якім пачаўся працуе рэдакцыя ў Доме адказ, дзесяці спрабавалі адгадаць правільны варыянт — ад гэтага было толькі вяселье! А прыгожыя паветраныя шары з лагатыпамі газеты і сувеніры ад «Звядзі» толькі падаравалі ажыятаж вакол віктарыні. Тут жа гучалі і кароткія цёплыя віншаванні любімай газеце ад тых, хто завітаў на святка.

Валікі ажыятаж сярод прысутных выклікала віктарына, прысвечаная гісторыі і сучаснасці газеты. Калі выйшаў першы нумар «Звядзі», калі яна перайшла на паўнаколерны друк, на якім пачаўся працуе рэдакцыя ў Доме адказ, дзесяці спрабавалі адгадаць правільны варыянт — ад гэтага было толькі вяселье! А прыгожыя паветраныя шары з лагатыпамі газеты і сувеніры ад «Звядзі» толькі падаравалі ажыятаж вакол віктарыні. Тут жа гучалі і кароткія цёплыя віншаванні любімай газеце ад тых, хто завітаў на святка.

Валікі ажыятаж сярод прысутных выклікала віктарына, прысвечаная гісторыі і сучаснасці газеты. Калі выйшаў першы нумар «Звядзі», калі яна перайшла на паўнаколерны друк, на якім пачаўся працуе рэдакцыя ў Доме адказ, дзесяці спрабавалі адгадаць правільны варыянт — ад гэтага было толькі вяселье! А прыгожыя паветраныя шары з лагатыпамі газеты і сувеніры ад «Звядзі» толькі падаравалі ажыятаж вакол віктарыні. Тут жа гучалі і кароткія цёплыя віншаванні любімай газеце ад тых, хто завітаў на святка.

Валікі ажыятаж сярод прысутных выклікала віктарына, прысвечаная гісторыі і сучаснасці газеты. Калі выйшаў першы нумар «Звядзі», калі яна перайшла на паўнаколерны друк, на якім пачаўся працуе рэдакцыя ў Доме адказ, дзесяці спрабавалі адгадаць правільны варыянт — ад гэтага было толькі вяселье! А прыгожыя паветраныя шары з лагатыпамі газеты і сувеніры ад «Звядзі» толькі падаравалі ажыятаж вакол віктарыні. Тут жа гучалі і кароткія цёплыя віншаванні любімай газеце ад тых, хто завітаў на святка.

Валікі ажыятаж сярод прысутных выклікала віктарына, прысвечаная гісторыі і сучаснасці газеты. Калі выйшаў першы нумар «Звядзі», калі яна перайшла на паўнаколерны друк, на якім пачаўся працуе рэдакцыя ў Доме адказ, дзесяці спрабавалі адгадаць правільны варыянт — ад гэтага было толькі вяселье! А прыгожыя паветраныя шары з лагатыпамі газеты і сувеніры ад «Звядзі» толькі падаравалі ажыятаж вакол віктарыні. Тут жа гучалі і кароткія цёплыя віншаванні любімай газеце ад тых, хто завітаў на святка.

Валікі ажыятаж сярод прысутных выклікала віктарына, прысвечаная гісторыі і сучаснасці газеты. Калі выйшаў першы нумар «Звядзі», калі яна перайшла на паўнаколерны друк, на якім пачаўся працуе рэдакцыя ў Доме адказ, дзесяці спрабавалі адгадаць правільны варыянт — ад гэтага было толькі вяселье! А прыгожыя паветраныя шары з лагатыпамі газеты і сувеніры ад «Звядзі» толькі падаравалі ажыятаж вакол віктарыні. Тут жа гучалі і кароткія цёплыя віншаванні любімай газеце ад тых, хто завітаў на святка.

Валікі ажыятаж сярод прысутных выклікала віктарына, прысвечаная гісторыі і сучаснасці газеты. Калі выйшаў першы нумар «Звядзі», калі яна перайшла на паўнаколерны друк, на якім пачаўся працуе рэдакцыя ў Доме адказ, дзесяці спрабавалі адгадаць правільны варыянт — ад гэтага было толькі вяселье! А прыгожыя паветраныя шары з лагатыпамі газеты і сувеніры ад «Звядзі» толькі падаравалі ажыятаж вакол віктарыні. Тут жа гучалі і кароткія цёплыя віншаванні любімай газеце ад тых, хто завітаў на святка.

Валікі ажыятаж сярод прысутных выклікала віктарына, прысвечаная гісторыі і сучаснасці газеты. Калі выйшаў першы нумар «Звядзі», калі яна перайшла на паўнаколерны друк, на якім пачаўся працуе рэдакцыя ў Доме адказ, дзесяці спрабавалі адгадаць правільны варыянт — ад гэтага было толькі вяселье! А прыгожыя паветраныя шары з лагатыпамі газеты і сувеніры ад «Звядзі» толькі падаравалі ажыятаж вакол віктарыні. Тут жа гучалі і кароткія цёплыя віншаванні любімай газеце ад тых, хто завітаў на святка.

Валікі ажыятаж сярод прысутных выклікала віктарына, прысвечаная гісторыі і сучаснасці газеты. Калі выйшаў першы нумар «Звядзі», калі яна перайшла на паўнаколерны друк, на якім пачаўся працуе рэдакцыя ў Доме адказ, дзесяці спрабавалі адгадаць правільны варыянт — ад гэтага было толькі вяселье! А прыгожыя паветраныя шары з лагатыпамі газеты і сувеніры ад «Звядзі» толькі падаравалі ажыятаж вакол віктарыні. Тут жа гучалі і кароткія цёплыя віншаванні любімай газеце ад тых, хто завітаў на святка.

Валікі ажыятаж сярод прысутных выклікала віктарына, прысвечаная гісторыі і сучаснасці газеты. Калі выйшаў першы нумар «Звядзі», калі яна перайшла на паўнаколерны друк, на якім пачаўся працуе рэдакцыя ў Доме адказ, дзесяці спрабавалі адгадаць правільны варыянт — ад гэтага было толькі вяселье! А прыгожыя паветраныя шары з лагатыпамі газеты і сувеніры ад «Звядзі» толькі падаравалі ажыятаж вакол віктарыні. Тут жа гучалі і кароткія цёплыя віншаванні любімай газеце ад тых, хто завітаў на святка.

Валікі ажыятаж сярод прысутных выклікала віктарына, прысвечаная гісторыі і сучаснасці газеты. Калі выйшаў першы нумар «Звядзі», калі яна перайшла на паўнаколерны друк, на якім пачаўся працуе рэдакцыя ў Доме адказ, дзесяці спрабавалі адгадаць правільны варыянт — ад гэтага было толькі вяселье! А прыгожыя паветраныя шары з лагатыпамі газеты і сувеніры ад «Звядзі» толькі падаравалі ажыятаж вакол віктарыні. Тут жа гучалі і кароткія цёплыя віншаванні любімай газеце ад тых, хто завітаў на святка.

Валікі ажыятаж сярод прысутных выклікала віктарына, прысвечаная гісторыі і сучаснасці газеты. Калі выйшаў першы нумар «Звядзі», калі яна перайшла на паўнаколерны друк, на якім пачаўся працуе рэдакцыя ў Доме адказ, дзесяці спрабавалі адгадаць правільны варыянт — ад гэтага было толькі вяселье! А прыгожыя паветраныя шары з лагатыпамі газеты і сувеніры ад «Звядзі» толькі падаравалі ажыятаж вакол віктарыні. Тут жа гучалі і кароткія цёплыя віншаванні любімай газеце ад тых, хто завітаў на святка.

Валікі ажыятаж сярод прысутных выклікала віктарына, прысвечаная гісторыі і сучаснасці газеты. Калі выйшаў першы нумар «Звядзі», калі яна перайшла на паўнаколерны друк, на якім пачаўся працуе рэдакцыя ў Доме адказ, дзесяці спрабавалі адгадаць правільны варыянт — ад гэтага было толькі вяселье! А прыгожыя паветраныя шары з лагатыпамі газеты і сувеніры ад «Звядзі» толькі падаравалі ажыятаж вакол віктарыні. Тут жа гучалі і кароткія цёплыя віншаванні любімай газеце ад тых, хто завітаў на святка.

У абароне Уладзіслаў Кулеці.

Перамогу святкуе «Паўднёвы Захад-1».

СПОРТ — справа высакродная. Асабліва калі збліжае людзей, а не робіцца адлюстраваннем негатыва. Нашу рэдакцыю футбол аб'яднаў з жыхарамі роднага сталічнага праспекта газеты «Звезда». Менавіта там, на стадыёне ліцзя №1, адбыўся дэбютны сыброўскі футбольны турнір, прысвечаны юбілею нашага выдання. Галоўны прыз — кубак — разам са звяздоўцамі аспрэчвалі каманды выпускнікоў і вучняў мясцовых навучальных устаноў.

Капітану каманды Івану Хіру футбол спадабаўся.

Варатар Тарас Шчыры.

МОЛАДЗЬ СУПРАЦЬ ВОПЫТУ

Рэдакцыя збірае каманду

Прызнацца, складзі рэдакцыйную футбольную каманду аказалася справай нялёгкай. Жанчыны да гульні дыхаюць роўна. Ды і аматарак футбола Волю Чайкоўскую і Ніну Шчарбачэвіч мы проста пабаяліся ставіць у асноўны склад — шкада саперніку! А тут яшчэ наш каржакавец абаронца з фактурнай барца Сяргей Андрэвіч Куркач завяў: «Хлопцы, шукайце замену, не магу — не тое здароўе!». Час ляжыць хутка, а дзеян заставалася нямятам. І літаральна на падарочым сяржку мы «падлісалі» для каманды двух журналістаў — Кірыла Замскага і Ігара Тура. Выдатна спрацавалі і нашы «адміністратары»! На матчы «Звезда» выйшла ў цудоўных футболках з нумарамі і фірменнай эмблемай на грудзях. Заставалася толькі прадэманстраваць на полі тое, на што мы здольныя.

«Звезда» трымае абарону

«Слухай, што гэта ты схаваўся за футбалістамі, а наперадзе нікога няма?», — пасля першай сустрэчы пытаўся ў галіпера дасціпны бальшчык рэдакцыйнай каманды. «Усё добра, гэта наш італьянскі футбол», — з усмешкай на пытанне адказаў Іван Хір, капітан каманды. І сапраўды складалася ўражанне, быццам звяздоўцы на жывёнскай спецыяльнасці даволі ўдала гулялі ў абароне, адказваючы апанентам калючымі контр-выпадамі. Акрамя таго, каманда ў нас новая, а таму зладжана ў дзеяннях крыху не халапа. Затое

жадання і волі было з лішкам! За ўсё першы турнір звяздоўцы прапусцілі з гульні ўсяго адзін мяч. Напружаная сустрэча з сёлётымі выпускнікамі ліцзя завяршылася з перамогай 1:0 дзякуючы трапнаму удару Ігара Тура. Зборнай «Паўднёвы Захад-1», якую склалі вучні 67-й і 145-й школ, рэдакцыя саступіла 0:1 і ў выніковай сустрэчы толькі па пенальці праігравала школе № 181 (0:2) і заняла трэцяе месца. Вынік для пераігра раз сапраўды выдатны!

Апошнія паяднікі наогул праходзілі пры нядрэннай падтрымцы бальшчыкаў. З-за бройкі чулася не толькі «Наперад, «Звезда!»», сваіх таварышаў прыйшлі падтрымаць сябры, сваякі, што толькі падтуроўвалі юных футбалістаў. Пыл на ліцэйскім стадыёне стаў слупам, і судзі нават давялося «ўзнагародзіць» некалькіх футбалістаў папярэджаннямі. Фінальны паядынак паміж «Паўднёвым Захам-1» і 181-й школай прайшоў у вельмі зацятай барацьбе, аднак перамогу святкавалі першыя — 3:2!

Увесь турнір пакінуў выключна цудоўныя ўражанні. Ён арганізаваны на даволі высокім узроўні. Пабольш бы такіх матчаў, — дзеліцца ўражаннімі Аляксей Ягораў, гулец каманды «Паўднёвы Захад-1». — Які сапернік для мяне быў самым моцным? Каманда «Звядзі». Мы хоць і перамаглі, але віктарыя далася нам нялёгка. За вашу каманду гуляюць дарослыя і вопытныя людзі. З падлеткамі не так цікава сапернічаць, бо ў матчы з імі не было такой барацьбы. Лік — гэта, безумоўна, добра, але для мяне на першым месцы — барацьба.

Пераможцы турніру атрымалі камп'ютарныя флэшкі, «сярбраныя» прызёры — майкі з лагатыпам «Звядзі», а журналісты — кубачкі, на якіх надпіс «Звезда». Да чытача — з любоўю». Напэўна, каб і дома ніколі не забывалі, дзеля каго мы працуем і штодзень марнуем паперу. І спадзяёмся, што і сярод гэтай аўдыторыі з праспекта «Звядзі» знойдзецца той, хто з асападай будзе ў будучыні чытаць «родную газету на роднай мове».

Ведаецца, было вельмі прыемна атрымаць запрашэнне на юбілей «Звядзі», — кажа Ігар Тур, рэдактар дырэцкай грамадска-палітычнага выдання Першага нацыянальнага канала Беларускага радыё. — Старэйшае ў краіне штодзённае беларускамоўнае выданне і Беларускае радыё павінны сярэваці! Акрамя таго, фармат мэрэпрыемства мне падаўся вельмі цікавым: спорт плюс забаўляльная праграма — гэта цудоўна! Адаўце ўсе сілы на футбольным полі, каб дапамагчы калегам і сябрам выступаць годна, таму што маладосць і энергія саперніку часам сапраўды бянтэжыла нас, вопытных «футбалістаў». Здаецца, атрымалася няблага. Буду чакаць стагадовага юбілею — запрашайце таксама!

І сапраўды, дэбют атрымаўся добры не толькі ў ліку (гэта справа другая), але і ў добразычлівай атмасферы, якая панавала на стадыёне ліцзя №1. Чаму б ідэя не працягвалася і надалей, каб ідэя з турнірам стала традыцыйнай? Тарас Шчыры, Валяр'ян ШКЛЕННІК.

«Гэта сапраўдны падарунак!»

СУРАЗМОЎЦЫ

Сказаць. Патлумачыць. Выгаварыцца... Чалавек, які піша, разумее вагу слоў, у якіх бачыць сэнс сваёй працы, — ён нават можа быць розны праз адны і тыя ж словы, у залежнасці ад таго, які яны размеркаваны ў сказе. Але ў сваім чытачу той, хто піша, заўсёды бачыць суразмоўцу.

Бывае, хочацца паразмаўляць. Сказаць, патлумачыць, пракрычаць пра тое, што цябе хвалюе. Бывае, яно сядзіць глыбока, бывае, свярбіць і непакоіць так, што не ведаеш, што з гэтым рабіць. І сказаць не можаш — калі адчуваеш, што іншым не да таго: не той момант ці тэма не вартая іх увагі, бо ў кожнага ж свае цікавасці. А бывае, проста няма каму сказаць, няма з кім абмяняцца думкамі ўголас па аб'ектывных прычынах. Тады ёсць газета. Так мы знаходзім адзін аднаго — журналісты і чытачы. Каб абмяняцца думкамі і суднесці пазіцыі. Каб атрымаць думку, якую захочацца потым дадуць і развіць. Каб нешта зразумець і зрабіць высновы. Каб вызначыцца, як жыць і дзеля чаго. Чытачы і аўтары газеты — найперш суразмоўцы, якія не існуюць адзін без другога. Няма сэнсу пісаць, калі твае словы проста падаюць у бездань. Няма сэнсу чытаць тое, у чым няма сэнсу. І тады мы выбіраем газету, якая б адпавядала гэтым патрабаванням — што журналісты, што чытачы. Тут мы роўныя. І тут нам прасцей паразумецца. Калі цябе чапляе — ты чытаеш. Калі не чапляе — чытаеш іншую газету. Калі маеш магчымасць выказацца — пішаеш...

За гады існавання «Звязды» тут знаходзілі магчымасць выказацца розныя журналісты, сярод якіх было шмат выдатных асоб, тых, чые словы сталі настолькі важкімі, што гучалі не толькі з газетных старонак, але сталі вартымі асобных кніжак. Кожны ў сваім часе меў словы да людзей, якія б пісалі новую гісторыю беларускай зямлі. У 1917-м, калі беларускі народ атрымаў магчымасць стаць самімі сабой, яму праз газету прапанавалі ідэю, у якіх ён павінен быў адшукаць падмурк для будынка сваёй будучыні. У розныя часы розныя людзі, якія стваралі «Звязду», маглі быць прыхільнікамі розных ідэй: ад той, што была на самым пачатку савецкага друку — ідэя аднавання пралетарыяў усіх краін. Але сам факт стварэння СМІ для беларусаў — з 1925 па 1927 год газета паступова пераходзіць на беларускую мову — лагічна вёў да таго, што яна прыцягвала людзей, для якіх ідэя аднавання была вышэй за класавы падзел. Яны імкнуліся ствараць газету, дзякуючы якой і селянін, і працоўны, і інтэлігент маглі адчуць сябе часткай адзінай прасторы з агульнай культурнай глебай, якую ўвасабляла найперш мова.

За 95 гадоў існавання «Звяздзе» можна вывучаць найноўшую гісторыю Беларусі — з усімі ідэямі, перыядамі, клопатамі і стратамі, якія былі ўласцівыя кожнаму з прамежкаў XX стагоддзя. Ад утварэння рэспублікі да існавання ў складзе СССР; ад пошукі і ваганні часоў яго распаду да новага дыхання, якое адкрылася з утварэннем незалежнай краіны; ад ператварэння ў нацыянальнае выданне і ў лютэрка, дзе жыўць вобразы ўжо цяперашняга часу.

Але што б ні адбывалася навокал, чалавек, які ствараў газету ці стаў творцам дзякуючы ёй, меў магчымасць зразумець: часы не выбіраюць, а напісанае застаецца. І нават калі аўтара няма сярод жывых, з ім можна паразмаўляць і цяпер, адшукаўшы пажоўклыя газетныя старонкі...

Сярод тых, хто прайшоў праз «Звязду» ці быў яе аўтарам, звяртаюць на сябе ўвага імяны, значныя для беларускай літаратуры.

Максім Гарэцкі аказаўся добра знаёмы з Кнорыным, чалавекам, які арганізаваў газету «Звязда» — яшчэ са Смаленска, дзе сустрэў падзеі Кастрычніка Гарэцкі. У 1918 годзе ён пачынае працаваць у «Звяздзе», пераязджае разам з рэдакцыяй у Мінск, а потым у Вільню... Магчыма, гэта і ёсць той момант, які называюць лёсам, які зрабіў Гарэцкага не толькі носьбітам пэўных ідэй, але і чалавека, які думаў-перадумаў шмат чаго, за думкі адпачуваў: спачатку — калі за сваю прыналежнасць да Беларусі ў польскай на той час Вільні

трапіў у турму Лукішкі і нават быў высланы на радзіму як чалавек, якога не выправіць. Гэта ж, відаць, заўважылі ў ім і потым, на радзіме, калі ва ўжо аўтарытэтным пісьменніку і навукоўцу адшукалі рысы «ворага народа»: арышт — высылка, зноў арышт — расстрэл...

Ведаў па Вільні Гарэцкага выдатны пазт Уладзімір Жылка. У яго жыцці было шмат шляхоў, якімі ён мог пайсці. Але з усіх мясці, гарадоў, «з замежжаў» яго цягнула на радзіму, і, прыехаўшы з Прагі на навуковую канферэнцыю ў 1926 годзе, ён прыняў савецкае грамадзянства. Судоваму пазту знайшлася праца. З 1927 года ён адказвае за літаратуру ў газеце «Звязда». Праўда, не доўга: у 1928-м прыняў рашэнне сысці — ужо быў час, калі беларуская стала здавацца непатрэбным. А потым прыйшлі і рэпрэсіі — высылка, дзе хворы на сухоты пазт не мог доўга пратрываць...

Той час быў драматычны для ўсёй краіны — падазронным мог стаць кожны, хто што-небудзь не так сказаў. А вось калі па-беларуску — то як гэта?.. Беларускую культуру 30-я гады мінулага стагоддзя падарвалі: нацыянальная эліта аказалася пад рэпрэсіямі. Гэта адбылася на газеце — на яе апосах, у тым, што пісалася, і праз тых асоб, якія пісалі. Таму што для газеты, якая выдавалася па-беларуску, наставі час страт. Каб зразумець, у якім стане існавала рэдакцыя, трэба прасачыць, як часта і як хутка мяняліся рэдактары ў 30-я гады мінулага стагоддзя — апынуліся пад рэпрэсіі першай і другой хвалі: нават першы рэдактар В. Кнорын, П. Пекель, К. Шутко, Я. Генкін, В. Фамін, В. Нодэль, Ул. Вальны, Н. Шафранскі, І. Асмоў, С. Будзінскі, Н. Ленцінер, М. Сцёрнін, М. Гарын, Р. Брагінскі... Іх партрэты сустракаюць наведніцаў рэдакцыі сёння.

Выжываць газеце прыйшлося пазней у антыфашысцкім падполлі. Слова аб вераломным нападзе Германіі піша Янка Купала, якога вайна заспела ў Каўнасе. Сваё слова — а ў ім боль і адначасова вера — вялікі беларускі пазт выклаў у сваім артыкуле, які надрукаваў, на яго думку, павінна была «Звязда». І яна надрукавала б... Але ўжо 24 чэрвеня 1941 года газета не выйшла. Апынуўшыся ў акупацыі, рэдакцыя працягвала існаваць — гэтым самым падтрымліваючы веру ў людзях. Дзеля гэтага супрацоўнікі гатовы былі ахвяраваць жыццём, як рэдактар падпольнай газеты Уладзімір Амелянюк, Герой Савецкага Саюза.

Словы да чытача на беларускую мову — пра тое, што турбавала людзей менавіта тут і зараз, — даносілі праз газету нашы класікі пасля вайны.

Канстанцін Міцкевіч, сын Якуба Коласа, успамінае:

— Бацька шмат газет выпісаў — у тым ліку «Звязду». Сачыў за публікацыямі. І яго часта запрашалі друкавацца, ён ніколі не адмаўляўся. Калі мог — у час, а то і заўчасна рыхтаваў матэрыял. І гэта адлюстравана ў некаторай ступені ў яго успамінах — у дзённіку, у лістах да сяброў: аддаў артыкул туды ці туды, у тым ліку часта гучыць «Звязда». У яго, відаць, каля 1000 публікацый у перыядыцы. Справа ў тым, што тады кожны пісьменнік быў запатрабаваны газетамі. Таму што, можа, 90 працэнтаў пісьменнікаў рэспубліка страціла ў 1930-я гады. А газеты звярталіся найперш да вядомых аўтараў, з імем. Вядома, гэта адрывала ад асноўнай работы, але бацька такім чынам выконваў свой грамадзянскі абавязок у нейкім сэнсе. Калі паглядзець па перапісцы, то ў яго многа пытанняў, звязаных з рознымі бакамі жыцця — будаўніцтва школы, навукі, выхавання моладзі. Можна сказаць, што ён адгукваўся на ўсе зладзённыя пытанні на той час, якія да тычыліся выхавання і дзяржаўнай справы. Ён клапаціўся, каб былі публікацыі па актуальных пытаннях, хоць гэта аднімала ў яго вельмі многа часу. Супрацоўніцтва са «Звяздой» было важнае і тым, што ён сачыў, каб была добрая, чыстая беларуская мова. А іншы раз у рэдакцыі прыходзілі людзі не надта падрыхтаваныя. Гэта яго нервалава. У мяне быў экзэмпляр «Звязды» (1950-х гадоў), дзе ён падкрэсліваў словы, якія не адпавядалі беларускай мове. Вядома, асноўнае — змест, тое, што было актуальна, што турбавала грамадзкасць і ўладныя структуры. Але ён, калі чытаў, адзначаў, каб беларуская мова была беларускай.

Гледзячы на першых, вучыліся і падрасталі іншыя. Беларуская газета была заўсёды пад увагай нашых пісьменнікаў. У «Звяздзе» ўжо ў пасляваенны перыяд можна адшукаць публікацыі Івана Чырынава, Івана Навуменкі, Мікалая Матукоўскага, Валяціна Таўлая, Еўдакіі Лось, Анатолья Вялюгіна, Уладзіміра Марука і шмат іншых... Але ёсць і тыя, хто сам прыходзіў у літаратуру з адзінай беларускамоўнай газеты — узагадзіма Барыса Стральцова...

Пісьменнік Віктар Карамазуў прыйшоў у «Звязду» ў 1960-я гады, працаваў у тым ліку загадчыкам аддзела літаратуры і мастацтва, менавіта падчас працы ў «Звяздзе» ён выдаў першую кніжку, быў прыняты ў Саюз пісьменнікаў:

— Калі я толькі прыйшоў, то адчуў, што ў газеце ёсць людзі вельмі адметныя, якія з'яўляюцца носьбітамі беларускага духу. Такім быў Аляксей Траяноўскі. Ён быў шчыры беларус і пісьменнік. Ездзіў часцяком у Польшчу, у Германію. Ён цікавіўся малымі народамі. У Польшчы — кашубамі, у Германіі — лужыцкімі сэрбамі. Перакладаў творы пісьменнікаў гэтых моў на беларускую мову і потым выдаў кніжачку «Там, дзе Шпрэя шуміць». Быў вельмі добры, эрудзіраваны, шчыры, высокай культуры чалавек. Ён насіў беларускую кашулю і з ім можна было гаварыць толькі па-беларуску. Для «Звязды» гэта была асоба... На той час «Звязда» была моцна прыязная да ідэалогіі, да ЦК. Але час быў ужо іншы. У літаратуру прыйшло новае пакаленне, якое вызнавала нацыянальнасць, дэмакратычныя пазіцыі. Не баялася і была асяцяронай да ідэалагічнай платформы. Я стараўся далучыць да «Звязды» таленавітых пісьменнікаў, з якімі дзлілі пазіцыі і маральныя, і нацыянальныя, і літаратурныя. Я зрабіў усё для таго, каб у «Звязду» прыйшоў Мележ.

У той час Мележ перапрабляў «Мінскі напрамак» і пісаў новыя раздзелы. Мы з ім былі ў самых блізкіх, добрых адносінах. Ён мне зваў і, прыязджаў да яго на кватэру. Ён чытаў новыя старонкі гэтага рамана, цікавіўся маім меркаваннем — быў уважлівы да чужой думкі. Мы гэтыя старонкі друкавалі ў «Звяздзе». Потым да мяне прыязджаў Аляксей Пысін з Магілёва. Чалавек вельмі адкрыты, шчыры, сапраўдны літаратар, расуны, смелы. Мы друкавалі яго падборкі. Ён змяніўся тады. Многія старэйшыя пісьменнікі ў тым гады мяняліся, раслі. У 1960-я гады ён пачаў пісаць вельмі моцна. Я лічу, што Пысін у нашай пазэі — як Быкаў у прозе — пра вайну мацней за яго ніхто не пісаў. Сербантовіч быў малады і цікавы пазт, вельмі смелы. Са свежым, моцным голасам, смелымі пазтычнымі вобразамі. Я пасябраваў з ім і папрасіў падборку, увёў яго ў «Звязду». Караткевіч прыходзіў у «Звязду», праўда, яго мы нікога не друкавалі. Ён быў асяцяронай да «Звязды». Шамяйка друкавалі. Бываў у «Звяздзе» Час Адамчык. Чырынаў прыходзіў і прыносіў сваю першую кніжку і казаў: «Хачу ў «Звяздзе» пачуць рэцэнзію». З літаратурнай крытыкай было складана. Рэдактар любіў гаварыць так: «ЦК патрабуе...» Калі была надрукавана ў «Малодосі» апавесць Быкава «Праклятая вышыня», выклікае мяне рэдактар і кажа: трэба выступіць па гэтай апавесці. Я кажу, што мне вельмі спадабалася. «Але ёсць адваротная думка...» Так прайшоў некалькі тыдняў, я кажу, што шукаю аўтара. «Пішы сам». ...Аднойчы выклікае: «Вось, за кабе тваю работу выконвае Цэнтральны камітэт партыі». І артыкул разгормны дае. Я прачытаў — немагчыма друкаваць — адвернуцца ад нас усё пісьменнікі. Мясца вальніў. Але артыкул напісаны ад рукі — значыць, другога экзэмпляра няма. Я ўзяў гэты артыкул, пайшоў у прыбральню і над унітазам запаліў... Выклікае рэдактар: «Дзе артыкул?» Кажу, не ведаю: ляжэ на стале, быў у рабоце. Чаму ў нас знікаюць са сталаў рэдакцыі... Пасля гэтага ЦК вымушана было даручыць гэтую пачыную працу іншай газеце. «Звязду» я ўратаваў і гэтым ганаруся да гэтага часу... Былі прыстойныя людзі, якія маглі і падтрымаць, і даць парад. Адказы сакратар Сімановіч, чалавек смелы, адкрыты, шчыры. Добра напісана — пахваліць. Калі што-небудзь небяспечнае — папярэдыць. Барыс Стральцоў быў ас у працы. Помню, прыехаў з камандзіроўкі і за адзін дзень напісаў нарыс, карэспандэнцыю, перадаўшы артыкул і штосць яшчэ. Чалавек быў харошы — з гумаром, гаварун, сумленны. Можна ўспомніць Раю Самусенкаву, яна загадала партадзелам, але чалавек была прыстойны, з ёй можна было пра любыя складаныя сітуацыі пагаварыць, яна магла параіць штосці. Рознае было. Але былі добрыя людзі, цікавыя публікацыі, цікавыя тэмы, выдатных людзей мы прыводзілі ў «Звязду». Я ўдзячны газеце за вопыт. Але і за школу змагання за праўду, за сваё права журналіста і пісьменніка смела выказацца пра тое, што хвалюе.

Пісьменнікі клапаціліся пра ўзровень «Звязды» і яе мовы і тады, калі газета стала нацыянальным выданнем — пра гэта сведчаць публікацыі, якія ўжо ўвайшлі ў гісторыю. Ім было што сказаць. Чытачам было што пачуць — кожны з іх у газеце мог знайсці менавіта свайго суразмоўцу, чые думкі набывалі ў ім адгуканасць. І шукаюць зараз...

Ларыса ЦІМОШЫК.

«Яна ніколі не была ў смокінгу...»

...Успамінаю наша знаёмства: «Звязду» ўсё жыццё выпісаў бацька. Толькі аднойчы яго «гаварылі» падпісачца на «Праўду». Уражанне ад гэтай газеты ён сфармуляваў проста: «Няма чаго чытаць». А вось са «Звяздой»... Вечарам, пасля працы, ён садзіўся за стол, разгортваў свежы нумар. Я таксама вельмі хакім чытаць, таму лез яму пад паху, прыладжваўся побач. Такім чынам, першым словам, якое прачытаў, была назва газеты — «Звязда».

Далей пайшлі загаловкі (і ўх літары вялікія і не змешваліся адна з адной) і самі тэксты: у 5 гадоў я асвоіў граматы, лёгка чытаў. І «развіваўся» таксама дзякуючы газеце. Былі, памятаю, выбары ў Вярхоўны Савет. І заклік на ўвесь разварот: «Галасуем за блок камуністаў і беспартыйных!». Я ўсё зразумеў, а вось што такое «блок»? Бацька тлумачыў, я — разумнеў.

Прага да чытання была вельмі вялікай, а кніжак не дакупіцца было пасля вайны... Вось і прыхваціўся да газеты: цяпер усім кажу, што менавіта «Звязда» адчыніла мне дзверы ў жыццё, у вялікі свет...

Мяняўся час, мяняліся людзі, мяняўся шрыфт у назве, але ж, як падаецца, не мяняўся характар газеты. Яна ніколі не была ў смокінгу і «лакірках», яна была і засталася народнай, з нашым, беларускім характарам — спакойнай, разважлівай, з ёй, як з разумным суразмоўцам, можна параіцца, падзяліцца клопатам, атрымаць падтрымку.

Так было пры нашых бацьках. Так ёсць пры нас, і няхай жа будзе і пры ўнуках!

Л. КАРОТКІН, в. Вярэнькі, Пастаўскі раён.

Сардэчна віншую шануюню «Звязду», газету-партызанку, з яе слаўным юбілеем! Падпісчыкі любяць газету за тое, што яна друкуецца на роднай мове, з задавальненнем чытаюць матэрыялы журналістаў і пішуць самі ў рубрыкі «Гуманскі тракт», «Жырандола», «Алёл, народ на прывадзе!», «Хто каго?». Гэта сведчыць аб цеснай сувязі «Звязды» з людзьмі, з народам краіны.

Дарчы, я маю фатаграфію, на якой мой бацька чытае «Звязду». А гэта нэдзе 1925 год. Газета была тады яшчэ дзіцем.

Так што шчыра жадаю «Звяздзе» быць яркаю зоркаю на небасхіле сучаснай прэсы! І шчаслівай дарогай у будучыню!

Лідзія АРАБЕЙ, пісьменніца.

□ □ □

На роднай мове родная газета... Прывабная, змястоўная заўжды, Яна для ўсіх — штодзённая мудры светач:

Не абысціся людзьмі без «Звязды»!

Сто год амаль сябрае з чытачамі Са словам беларускім у душы. Дык хай жа яно сэрцы аб'яднае! Хай творчы дух не ведае мяжы!

Марыя Мікалаеўна ЯНУШ, м. Крулеўшчына, Докшыцкі раён.

■ І песню родную люблю я...

КОЛЬКІ Ў НЕБЕ ЗОР

Аляксандр Шыдлоўскі неак трапа вымавіў: «Калі народ свае песні спявае — то ў яго яшчэ душа жывая». Гэта пра нас, беларусаў, верна сказана. Гучаць беларускія песні падчас застоўля, у вольны час, ствараюцца і новыя.

Сваё жыццё Аляксандр Шыдлоўскі прывяціў развіццю нацыянальнай духоўнай культуры. У малодасці спяваў у Беларускам ансамблі песні і танца, ствараным Рыгорам Шырмам у 1940 годзе, кіраваў Гродзенскім абласным Домам народнай творчасці, працаваў метадыстам па народнай культуры, напісаў больш за 200 песень.

У 1968 годзе Аляксандр Канстанцінавіч стварыў чарго-

вую песню ў гонар сваёй жонкі Варвары Яфімаўны, з якой разам спяваў у ансамблі. Новы твор ён даслаў у Рэспубліканскі Дом народнай творчасці ў Мінск. Адтуль яго перадалі ў самадзейны хор Палаца культуры Мінскага трактарнага заводу. Гэты калектыў стаў першым выканаўцам новай песні і назваў яе «Беларускі вальс». Пасля фестывалю самадзейнай творчасці, прысвечанага юбілею Савецкай Беларусі, песня хутка разляцелася па краіне, перасягнула яе межы. Цяпер яна ўспрымаецца як народная. І назва стала фальклорнай — пачатак першага радка.

«Беларускі вальс» ухвалілі дзеячы культуры, аднак зрабілі тэкставыя заўвагі. Першапачаткова гучала «колькі ў небе звёзд». Аўтару давалося зрабіць замену не толькі ў пачатку песні,

але і ў апошніх радках другой страды: замест «Сонца і вясна з намі круглы год/Шчасця больш у нас, як на небе звёзд» на «Дзе так добра жыць, дзе такі прастор/Шчасце больш у нас, як на небе зор». Выяўленне каханья псікалагічна больш судасносна з прыроднымі з'явамі, і ў песню вярнулі асацыяцыі з сонцам і вясною (ды і для спеву гэта лягчэй). Тут узнік чарговы варты творчасці, прысвечанага юбілею Савецкай Беларусі, песня хутка разляцелася па краіне, перасягнула яе межы. Цяпер яна ўспрымаецца як народная. І назва стала фальклорнай — пачатак першага радка.

«Беларускі вальс» ухвалілі дзеячы культуры, аднак зрабілі тэкставыя заўвагі. Першапачаткова гучала «колькі ў небе звёзд». Аўтару давалося зрабіць замену не толькі ў пачатку песні,

Колькі ў небе зор — цяжка палічыць, Толькі з іх адна найярчэй гарыць. Гэта ты, мая зорка ясная, Ты, любую мая непасяганая.

У працы і жыцці добра нам з табой Марыць і любіць з песняй маладай. Сонца і вясна, навакол прастор — Шчасця больш у нас, як на небе зор.

Край шырокі наш, мірны, дарагі, І бягуць удале светлыя шляхі. Мне з табой па іх хочацца ісці І дзяліць усё разам у жыцці. Апошняй дзе радкі кожнай страфы паўтараюцца.

Падрыхтаваў Міхась ШАВЫРКІН

КОЛЬКІ Ў НЕБЕ ЗОР

Словы і музыка Аляксандр Шыдлоўскага

■ Гісторыя аднаго фота

Дзяўчынкi выраслі, «Калыханка» засталася

«Калыханка» — адзін з першых у нашай краіне дзіцячых фальклорных калектываў. Больш за два дзясяткі гадоў таму яго стварыла вядомы спецыяліст выканання народных песень, музыкантаўца, жыхарка пасёлка Міханавічы Мінскага раёна Ларыса Рыжкова. У той час яна вяла «Калыханку» — дзіцячую перадачу на тэлебачанні. У перадачы патрабавалася паказаць, як любяць і ўмеюць спяваць «бабуліны» песні нават дзеці. Ларыса Мікалаеўна сабрала ў Міханавіцкім клубе здольную дзявчу і стала вучыць яе традыцыйнаму песеннаму выкананню ў розных этнічных рэгіёнах Беларусі. Па сутнасці, стала далучаць да найбагацейшай у Еўропе народнай песеннай спадчыны. Навучыла і спяваць, і танчыць, і наогул разумець багатую народную культуру. А галоўнае — захоўваць народнае песеннае мастацтва, узбагачаць яго.

Аднойчы «Калыханка» (назва калектыву захавалася пасля той перадачы) прымала ўдзел у свяце ў Дзяржаўным музеі архітэктуры і побыту Беларусі, дзе мне і ўдалося зрабіць фотаздымак славуных міханавіцкіх півунняў у музейным цэбры. Здымак атрымаўся вясёлым, і месца на старонцы «Звязды» яму было забяспечана. Пазней былі і іншыя фотаздымкі маленькіх удзельніцаў «Калыханкі», якія неаднойчы друкаваліся нават на насценных звяздоўскіх календарых. Але гэтае чорна-белае фота набыло сваё ўласнае жыццё і стала ўдзельнікам многіх фотавыставак.

Паўтарач сьожэт праз два дзясцігоддзі я не стаў, хоць і можна было б: у «Калыханцы» па-ранейшаму спявае шмат дзяцей і амаль адшукаць хоць кагосьці з таго даўняга «дзявочага» букета у цэбры. Ларыса Мікалаеўна Рыжкова паведаміла, што некаторыя ўдзельніцы першага складу калектыву (на старым фота) не толькі засталіся жыць у пасёлку, але па-ранейшаму з'яўляюцца ўдзельніцамі «Калыханкі», толькі ўжо дарослага саставу. Зразумела, ім цяпер каму трываць, каму крыху менш.

Быў час зажынак, і натуральна, што першы сёлетні сноп на міханавіцкім полі вырашана было зажынаць пад песні «Калыханкі».

«А ўжо сонца за бор, за бор. Пара жнейкам дамой, дамой. А мне ж дамой не хочацца Каля печы варочацца Ды ў беленькай сарочачцы...» Гэта спявалі Вікторыя Бельчанка (некалі дзевяцігадовая дзяўчынка, якая прыйшла на поле ўжо з шасцігадовым сынам Паўлікам) і Аксана Тарасова, якая апранула ў народныя строі і сваіх трохгадовых першыняў Маргарыту і Рамана. Іх яна таксама будзе далучаць да народнай песеннай спадчыны праз «Калыханку». Дарэчы, Вікторыя Бельчанка не толькі працягвае сябраваць з калектывам, але вучыць народным сёвам вучняў 23-й мінскай гімназіі.

Анатоль КЛЯШЧУК. Фота аўтара

Калектыву рэдакцыі газеты «Звязда» Шаноўныя звяздоўцы! Сардэчна віншую рэдакцыю калектыву і чытачоў «Звязды» са знамянальнай датай — 95-годдзем заснавання газеты і выхаду яе першага нумара.

ЧАРНОБЫЛЬСКІ ЛЕТАПІС

Безумоўна, можна было б у аглядзе падшыўкі «Звязды» 1980-х знайсці багата разнастайных зачэпак, якія б нагадалі пра асабліваці таго часу. Тут шмат тэкстаў пра перабудову, барацьбу з п'янтвам. Журналісты «Звязды» усё больш пачынаюць пісаць на «тэму маралі», выяжджаюць на месцы разбірацца з праблемамі, узнятымі чытачамі ў дасланых у рэдакцыю лістах. Але ёсць адна тэма, якая заслужоўвае асаблівай увагі... Тэма жалітая і балючая. У той жа час матэрыялы, якія з ёй звязаны, расказваюць пра веліч, гераізм і добразычлівасць нашага народа. Гэтая тэма з'явілася на старонках «Звязды» ў 1986 годзе. Карэспандэнты «Звязды», рызыкавалі сваім здароўем, выяжджалі ў небяспечную зону, наведвалі населеныя пункты, з якіх пасля аварыі на ЧАЭС на працягу цэлага тыдня (да 4 мая) не было. На першых палосах у гэты час выходзілі матэрыялы, прысвечаныя паспяху, усесаюзнаму камуністычнаму суботніку, рэпартаж з «Гомсельмаша», тэксты, звязаныя са святкаваннем Першага мая. Пра тое, што ў гэты час адбывалася на атамнай электрастанцыі і на землях, якія пацярпелі ў выніку аварыі, чытачы даведаюцца пазней...

Маўчанне

Спецыяльна некалькі разоў перагарнула старонкі нумароў «Звязды», якія выходзілі ў канцы красавіка 1986 года. А раптам не заўважыла... Але не, ніякіх паведамленняў, нават хаця б каротчэйшай заметкі аб аварыі на ЧАЭС на працягу цэлага тыдня (да 4 мая) не было. На першых палосах у гэты час выходзілі матэрыялы, прысвечаныя паспяху, усесаюзнаму камуністычнаму суботніку, рэпартаж з «Гомсельмаша», тэксты, звязаныя са святкаваннем Першага мая. Пра тое, што ў гэты час адбывалася на атамнай электрастанцыі і на землях, якія пацярпелі ў выніку аварыі, чытачы даведаюцца пазней...

15 мая ў газеце будзе надрукавана выступленне Генеральнага сакратара ЦК КПСС Гарбачова на савецкім тэлебачанні, дзе ён у тым ліку будзе апраўдвае і за маўчанне, маўліў і ў ШША, калі здараліся непаладкі на атамных станцыях, пра гэта казалі не адразу...

Самая першая заметкі, якія дазволена было «запусціць» у савецкія выданні таго часу, не тое што не распаўсюджвалі пра маштаб трагедыі, а нейтральна паведамлялі: «стуацыя нармальнае», і Мінск, і Кіеву працягваюць жыць звычайнымі жывымі, замежныя СМІ распаўсюджваюць недакладную інфармацыю пра паніку і масавую эвакуацыю людзей...

Вось, для прыкладу, матэрыял «Чарнобыльская АЭС: сітуацыя стабілізуецца», змешчаны ў «Звяздзе» за 11 мая, падрыхтаваны ТАСС:

«Усё больш спакойныя звесткі паступаюць ад вучоных і спецыялістаў, занятых ліквідацыяй аварыі на Чарнобыльскай атамнай электрастанцыі. З дня на дзень змяняецца тэмпература ў яе пашкоджаным блоку. Адзначаецца паслядоўнае зніжэнне ўзроўню радыяцыі, а значыць, і матчымай пагрозы здароўю людзей у зоне, непасрэдна прылягаючай да станцыі. Не выклікае трывогі і стан воднага і паветранага асяроддзя ў пасёлку АЭС, Кіеве, Мінску і іншых бліжэйшых гарадах.

Такое кароткае рэзюме, зробленае кіраўнікамі Міжнароднага агенцтва па атамнай энергіі (МАГАТЭ), якія знаходзіліся ў нашай краіне па запрашэнню савецкага ўрада...»

Дарэчы, на старонках «Звязды» першая заметка, звязаная з аварыяй на Чарнобыльскай электрастанцыі, з'явілася 4 мая. Карэспандэнты ТАСС паведамлялі, што:

«2 мая член Палітбюро ЦК КПСС, старшыня Савета Міністраў Беларускай ССР М. І. Рыжкоў і член Палітбюро ЦК КПСС, сакратар ЦК КПСС Я. К. Лігачоў наведвалі раён Чарнобыльскай АЭС. Яны азнаёміліся з абстаноўкай у раёне атамнай станцыі, разгледзелі з удзелам урадавай камісіі, кіраўнікоў ЦК Кампартыі Украіны і ўрада Украінскай ССР, партыйных і савецкіх органаў Кіеўскай вобласці і г. Чарнобыльскія меры, прымаемыя для ліквідацыі ачага аварыі на чвартым энергаблоку АЭС, нармалізацыі абстаноўкі ў прымякчонай раёне, аказання мясцоваму насельніцтву дапамогі.

Футбол. Ліга чэмпіёнаў

ЕЎРАКУБКВАЯ ВОСЕНЬ АД БАТЭ

Венгерскі галкіпер Іштван Верпеч так і не зразумеў, як Дзімтрый Мазалеўскі забіў гол у яго вароты.

Творчыя набыткі роднай газеты на роднай мове — пераканаўчае сведчанне таго, якой магутнай сілай валодае журналісцкае слова, калі яно шчырае, аб'ектыўнае і па-сапраўднаму таленавітае.

Дзякуючы натхнёнай, плённай працы журналістаў-папярэднікаў і сённяшніх супрацоўнікаў «Звязды», цесным творчым сувязям рэдакцыі з няштатнымі аўтарамі, уменню на высокай ноце даверу весці дыялог з чытачамі, газета стала трыбунай шырокай грамадскай думкі шматнацыянальнай супольнасці жыхароў Беларусі, адной з найбольш аўтарытэтных у нашай краіне.

Мяне вельмі радуе, што на старонках выдання значнае месца займае культурная тэматыка, змястоўна асвятляецца

«...Чарнобыль сустрэў мноствам тэхнікі, людзей, надпісамі: «На абочыну не сыходзіць: заражана!»... Даручылі вазіц з Вышгарадскага завода жалезабетонных вырабаў сухія бетонныя сумесі ў вёску Капачы, што за 3,5 кіламетра ад АЭС... Праграма завода да аварыі на АЭС была 150 кубаметраў бетону за суткі. А спатрэбілася — за тыдзень узрасла ажно ў восем разоў...»

Людзі не думалі аб сабе

Але ўжо ў майскіх рэпартажах можна знайсці матэрыялы, якія распавядаюць пра гераізм людзей, якія ў гэты час знаходзіліся ў зоне.

7 мая спецыяльныя карэспандэнты ТАСС Уладзімір Іткін і Леў Чарненка перадаюць з раёна Чарнобыльскай АЭС:

«...Хоць рэактары спынены, на іх падтрымліваецца патрэбны рэжым. Вядуцца «штатныя» работы, сотні энергетыкаў працягваюць сваю вахту на станцыі, і іншыя яе службы дзейнічаюць — нават бухгалтэрыя. Як звычайна, у дзень палучкі людзям выдалі зарплату, пастаянна агляжаюць атамшчыкаў медыкі, уважліва сочаць за іх здароўем. Кожны добрасумленна робіць сваю справу.

— У час аварыі большасць камуністаў праявілі сапраўдны гераізм, — гаворыць намеснік сакратара парткома Чарнобыльскай АЭС Геннадый Аляксеевіч Карака. — Рэальна ацанішы абстаноўку, людзі дзейнічалі самааддана, дзверціраў не было, ніхто не адмаўляўся ад работы, кожны выконваў свой абавязак...»

Людзі працавалі, не шкадуючы сябе. Атрымаўшы медыцынскую дапамогу, намеснік начальніка электрацэха Аляксандр Рыгоравіч Лелічэнка адмовіўся ад шпіталізацыі і вярнуўся ў свой цэх. Працаваў з апошніх сіл і толькі на наступны дзень быў адпушчаны ў бальніцу.

Адразу ж пасля аварыі апусцеў пасёлак Прыпяць. Семі энергетыкаў цяпер абжываюцца на новых месцах...

Дзесяткі тэлеграм прыходзяць у гэтыя дні ў адрас Чарнобыльскай АЭС. «Прашу дазволіць мне прыняць удзел у ліквідацыі аварыі», — піша вопытны майстар-дазіметрост, цяпер пенсіянер... Жыхары вёсак, у якіх размяшчаюцца эвакуіраваныя, звяртаюцца ў сельсаветы, каб іх не забылі і да іх паслялі чарнобыльцаў, людзі гатовы прыйсці на дапамогу, гатовы падацьліца ўсім, што ёсць...»

16 мая выходзіць яшчэ адзін рэпартаж — «Геройскія хлопцы Чарнобыля». Спецыяльныя карэспандэнты ТАСС перадаюць з атамнай электрастанцыі:

«...Сёння ў першым, другім і трэцім блоках на змене каля пяцідзясці чалавек, не лічыч рамонтнікаў...»

Бяда, якая здарылася тут, зблізіла ўсім, хто цяпер на станцыі. Дзеяцца, што не стала ў людзей рэгалій. Будайнічыя рабочыя і міністр, буйныя вучоныя і аператар працуюць разам, аддаючы справе ўсё сваё вопыт, умненне, веды. Мы бачылі тут міністраў, вучоных з савецкім імем, военачальнікаў... Тут разважаюць так: «Так, рызыкаўна. Так, небяспечна — радыяцыя, але ж рабіць трэба». За дні, што мінулі пасля 26 красавіка, праведзена гіганцкая работа... Мы бачылі тут унікальныя машыны, аўтаматы-маніпульатары, працуючыя без людзей у экстрэмальных абстаноўках. Але мы яшчэ раз пераканаліся ў іціне: ніхто і ніколі не зменіць чалавека...

«...Калектыву накіраваў інжынера ў Маскву... каб сказаў развіталыяе слова начальніку змены чавёртага блока Аляксандар Акімаву, аператару цэнтральнай залы блока Анатолю Кургузу. Яны паміры ад апёку і радыяактыўнага апраменьвання... Змена сама выконвае тое, што ўваходзіла ў круг іх абавязкаў. І не таму, што ў такіх умовах замяніць вопытны персанал не так проста, а таму, што гэтыя людзі былі сведкамі трагедыі, яны самі прайшлі праз гэта пекла... Гэтыя людзі не ідуць на спацьнак: тут іх фронт, тут іх перадавая, тут яны страцілі таварышаў, тут будуць стаяць да канца...»

У чэрвені «Звязда» друкуе расповед пра брыгаду Васіля Луцчэя з аб'яднання «Гомельпрамбуд», работнікі якой добраахвотнікамі працавалі ў чарнобыльскай зоне:

«...Чарнобыль сустрэў мноствам тэхнікі, людзей, надпісамі: «На абочыну не сыходзіць: заражана!»... Даручылі вазіц з Вышгарадскага завода жалезабетонных вырабаў сухія бетонныя сумесі ў вёску Капачы, што за 3,5 кіламетра ад АЭС... Праграма завода да аварыі на АЭС была 150 кубаметраў бетону за суткі. А спатрэбілася — за тыдзень узрасла ажно ў восем разоў...»

Асобны радок у дзейнасці гамяльчан — работа ў рэактарным цэху... Працавалі парамі. У кіслародных процівагазах. Пот ліў градам. Ніхто аб небяспецы не думаў. Ішлі на любую работу...»

Самы першы такі рэпартаж выйшаў 9 мая. Спецыяльныя карэспандэнты «Звязды», Уладзімір Пернікаў перадаваў з Хойніцкага раёна:

«...Саўгас «Арэвічы» ў выніку аварыі на Чарнобыльскай атамнай станцыі апынуўся ў зоне павышанай радыяцыі. Людзей і жывёлу трэба было тэрмінова эвакуіраваць... Трэба было бачыць, як людзі без ваганняў дапамагалі трапіўшым у бяду... Пытаньня, дзе ж саліць людзей, не было... Людзі самі добра разумелі абстаноўку, гатовы былі раздзяліць гора з сябрамі.

...Аўтобусы з эвакуіраванымі прыбылі ў Судкова позна ноччу. Судкоўцы не клалі спаць да таго часу, пакуль не сустрэлі жыхароў Арэвіцкага сельскага савета, не ўдавалі іх на начлег. Многія прасілі: «Мы гатовы прыняць дзве, а то і тры самі...»

Акрамя матэрыялаў, якія распавядалі пра тое, як беларусы стараюцца дапамагчы перасяленцам, які будуюцца жыллі для тых, чые дамы засталіся ў забруджанай зоне, выяжджалі дасылалі рэпартажы непасрэдна з зоны адсялення, расказвалі, як праводзіцца дэзаактывацыя. Так, на старонках газеты можна пабачыць здымкі фотакараў Мікалая Амельчаніна і Яўгена Пясецкага з дазіметрных пастой, з выселеных вёсак, пазнаёміцца з людзьмі, якія працавалі ў зоне.

Ужо ўвосень 1986-га на старонках «Звязды» пачалі з'яўляцца і матэрыялы, якія распавядалі, з якімі праблемамі сутыкаюцца перасяленцы і людзі, што працягваюць на тэрыторыі, якая знаходзіцца недалёка ад зоны адсялення...

Напрыклад, з Брагінскага раёна карэспандэнты перадавалі, што некаторыя дзеці не наведваюць заняткі ў школе таму, што іх см'я ўсё чакае перасялення, што не надладжана харчаванне вучняў у школе, не хапае настаўнікаў:

«...Навучальны год у раёнах Гомельскай вобласці, якія непасрэдна прымякаюць да зоны АЭС, пачаўся ў незвычайных умовах. З тэрыторыі, дзе радыяактыўная абстаноўка яшчэ ўнушае апасенні, дзетвара эвакуіравана ў здаравыя краіны і круглагодзніцы пільнерскія лагеры. На астатнія дзейнічаюць санітарныя нарматывы, асабліва жорсткія ва ўсім, што датычыць дзяцей. Забаронена, напрыклад, прыцягваць школьнікаў да сельгасработ, закрытыя пакуль што спортплатоўкі, каб у вучню не было скапусы паганяць у пыле мяч. Галоўнае патрабаванне медыкаў такое: дзеці павінны больш часу праводзіць у памяшканнях, а калі так, то і выкладчыкаў, пільнерважых, арганізатараў пазакласнай работы патрабуюцца больш...»

Гэта толькі першыя старонкі летапісу чарнобыльскай трагедыі. Аўтары «Звязды» сустрэліся з ліквідатарамі, сведкамі трагедыі, перасяленцамі, наведваліся як у вёскі, дзе засталася ўсяго некалькі жыхароў, якія не пажадалі пакідаць свае дамы ў зоне адсялення, так і ў зусім нежылыя забруджаныя мясціны. У газеце выходзіць спецыяльны дадатак «Насуперак Чарнобылю». Летапіс працягваецца...

Алена ДЗЯДЗЮЛЯ.

Жнівень. Цёплая рэчка Цна

Фота Анатоля КЛЕЦКА

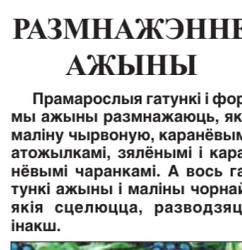
КАСІЦЬ ЦІ НЕ?

Пасля збору ўраджаю суніцы многія спецыялісты раць скошваць надземную частку.

Дзякуючы такой аперацыі на наступны год амаль знікне клешч і ягады менш будуць пашкоджацца шэрай гніллю. Але знішчыць яе можна і па-іншаму: аптэчную бутэльку спіртвагоў настойкі бду выліць у вядро вады і гэтым рэстворам апырскіць пасадкі 2-3 разы. Шэрай гніллі будзе менш, калі не загучаць пасадкі, а яшчэ лепш — калі вырочваць устойлівыя да яе гатункі. Словам, існуюць праціўнікі выдалення лістоў. Пасля яе скошвання расліна ўсе сілы расходуе на аднаўленне ліставага апарату. Нельга таксама зразаць лісце, калі пасадкі пашкоджаны ліставай сунічнай нематодай — рэжучай прыпадай лёгка заразіць і здаровае расліны.

РАЗМНАЖЭННЕ АЖЫНЫ

Прамарослыя гатункі і формы ажыны разнажаюць, які і маліну чырвоную, каранёвымі атожылкамі, зялёнымі і каранёвымі чаранкамі. А вось гатункі ажыны і маліны чорнай, якія скошваюцца, разводзяць інакш.

Жыта

Пры гніенні яно ўзабагае глебу азотам і каліем. Пасевы жыта пераходжаюць змяняю верхняга слоя глебы дажджамі. Гэтая культура дапамагае асушаць участкі і змагацца з пырнікам, макрацыяй. Сеяць жыта можна з ранняй вясны да халадоў. Каб яго не давала разрастацца пустазеллю, сеюць жыта не радкамі, а ўроўнікам. Можна пасеяць жыта двойчы: да пасадкі расадкі цэллабуловых раслін і пасля ўборкі ранняй гародніны.

За 1-2 тыдні да пасеву асноўнай культуры зялёную масу скошваюць і заворваюць на тую ж глыбіню, што і павіна. Толькі заўважце, што зялёная маса быць не павіна, бо яна будзе не гнісці, а кіснуць. Лішкі лепш закампастваць ці выкарыстоўваць для мульчыравання. Жыта вольскага пасеву заворваюць у глебу ўвесьну.

Авёс

Ён назашавае ў глебе арганічныя рэчывы і калі. Аўсяная салома вельмі хутка гніе і выдзяляе шмат угнялякіслага газу, неабходнага раслінам для фотасінтэзы. Авёс прыгнятае развіццё патэгенных мікраарганізмаў і шкоднікаў. Ён надзейна абараняе суніцы ад нематод. Заўважана: бульба, пасаджаная пасля аўса, не хварэе на паршу. Сеяць яго

КАБ ЗЯМЛЯ «НЕ ГУЛЯЛА»

Градкі, якія вызваліліся ад гародніны, выкарыстоўвае для паўторных пасеваў. Хуткаспея культуры — радыска, зялёна паспеюць даць яшчэ адзін ураджай да замаразкаў.

Пры паўторных пасевах варта абавязкова ўлічваць стан глебы, а таксама папярэднія і суседнія культуры. Радыска добра высейваецца пасля часнаку: караняплоды атрымліваюцца смачнейшыя, ураджай — большы, чым увесну. Увосень умовы для радыскі выдатныя: умераная тэмпература спрыяе фармаванню шчыльных караняплодаў, няма крыжаватных блошак. Для добрага фарміравання караняплодаў радысцы патрэбны кароткія светлавы дзень. А спее яна хутка — праз 15-20 дзён пасля ўскодаў.

Пасля ўборкі гароху, які не толькі не збядняе глебу, але і ўзабагае яе азотам, добра пасеяць пекінскую капусту. Гэтая хуткаспея культура хутка адрастае, не баіцца невялікага зацянення, халадастойлівая, яе можна выкарыстоўваць доўга, аж да маразоў. Побач можна пасеяць і іншае зялёнае, духмяныя травы.

Цыбулю на прро добра пасадзіць пасля агуркоў, паклаўшы ў радкі кампост, а пры неабходнасці — і мінеральныя ўгнаенні. Лепш за ўсё паддыць цыбулінкі цыбулі шмат'яруснай, бо ў жніўні яны не толькі паспеюць, але і будуць гатоваыя да прарастання. А некаторыя даюць праросткі яшчэ на матчынай расліне (ропчатая цыбуля тым часам знаходзіцца ў глыбокім спа-

«Цякла тут з лесу невялічка Травой заросшая крынічка». Якуб КОЛАС.

Крынічка

Вядучая рубрыкі Ірына ТАМКОВІЧ, тэл. 287 18 27. № 21 (443)

СІДЭРАТЫ НА АЗОТ БАГАТЫ

Лубін

Ёсць аднагадовыя і шматгадовыя віды. Іх карысна сеяць на пясчаных і дзярнова-падзолістых глебах, бедных на азот і арганічныя рэчывы. А каранёвая сістэма лубіну здабывае іх з глыбокіх слаёў глебы. Акрамя таго, ён рыхліць глебу і змянашае яе кіслотнасць.

Сіні аднагадовы звычайна высейваюць у другой палове лета пасля ўборкі ранніх культур. Ён непатрабавальны і ўстойлівы да халаду, хутка расце і развівае глыбейшыю, чым у іншых гатункаў лубіну, каранёвую сістэму.

Шматгадовыя добры для розных глеб, устойлівыя да вымрзання. Ён валодае моцнай азотафіксавальнай здольнасцю. Высейваць яго можна з мая па лістапад. Глыбіня пасеву — 2-3 см, адлегласць паміж раслінамі — 10—20 см. Восеньскія пасевы пахадана мульчыраваць торфам. Падчас з'яўлення ўскодаў важна падтрымліваць глебу ў вільготным стане на працягу месяца — пакуль не сфармуецца развітая каранёвая сістэма. Найвялікшую колькасць зялёнай масы і паажыўных рэчываў лубін назашавае да моманту цвіцення. Тады расліны скошваюць і заворваюць, у лёгкія глебы — на глыбіню 12-15 см, у цяжкія — на 6-8 см. Зеленыну можна выкарыстоўваць і ў якасці мульчы.

Жыта

Пры гніенні яно ўзабагае глебу азотам і каліем. Пасевы жыта пераходжаюць змяняю верхняга слоя глебы дажджамі. Гэтая культура дапамагае асушаць участкі і змагацца з пырнікам, макрацыяй. Сеяць жыта можна з ранняй вясны да халадоў. Каб яго не давала разрастацца пустазеллю, сеюць жыта не радкамі, а ўроўнікам. Можна пасеяць жыта двойчы: да пасадкі расадкі цэллабуловых раслін і пасля ўборкі ранняй гародніны.

За 1-2 тыдні да пасеву асноўнай культуры зялёную масу скошваюць і заворваюць на тую ж глыбіню, што і павіна. Толькі заўважце, што зялёная маса быць не павіна, бо яна будзе не гнісці, а кіснуць. Лішкі лепш закампастваць ці выкарыстоўваць для мульчыравання. Жыта вольскага пасеву заворваюць у глебу ўвесьну.

Авёс

Ён назашавае ў глебе арганічныя рэчывы і калі. Аўсяная салома вельмі хутка гніе і выдзяляе шмат угнялякіслага газу, неабходнага раслінам для фотасінтэзы. Авёс прыгнятае развіццё патэгенных мікраарганізмаў і шкоднікаў. Ён надзейна абараняе суніцы ад нематод. Заўважана: бульба, пасаджаная пасля аўса, не хварэе на паршу. Сеяць яго

трэба як мага раней, прытрымліваючыся прыказкі: «Сей у гразь — будзеш князь». Ускоды не бяцца замаразкаў і снегу.

Гарчыца

Яна здабывае з глыбінных пластоў фосфар і калій. Хутка расце. Гэта выдатная жывая мульча, што асабліва важна для пясчаных глеб, з якіх лёгка вымываюцца паажыўныя рэчывы. Гарчыца дапамагае пазбавіцца ад драцянікі. Пры густых пасевах яна прыгнятае рост пустазелля. Сеяць яе можна ў лубы час, калі вольная глеба. Аптымальны перыяд вырошчвання — 8—10 тыдняў.

Фацэлія

Расце яна вельмі хутка і сваім лісцем стварае цен, прыгнятаючы пустазелле. Каштоўнасць яе і ў тым, што яна добра расце ў цені. Вельмі добра высейваецца фацэлю ў сумесі з лубінам. Яна цвіце ўсё лета і восень, што асабліва важна для тых, хто трымае пчол.

Рэдзька алейная

Калі яе пасеяць у пачатку жніўня, то да позняй восені яна пасеее нарасціць шмат зялёнай масы. Аптымальная глыбіня пасеву складае 2-3 см. Расход насення 30-40 гр. на 10 кв.м. Перакопай глебы з пераваротам пласта трэба рабіць па меры назашавання зялёнай масы ў перыяд цвіцення.

Рэдзька алейная лёгка прыстасоўваецца да розных кліматычных умоў і любіць глеб, таму яе вырошчванне не ўяўляе вялікіх праблем. Дзякуючы глыбокай каранёвай сістэме, якая здабывае ваду з глыбокіх слаёў, яна добра пераносіць засуху. Выкарыстоўваецца як разрыхляльнік на ўшчыльненых глебах.

Рэдзька алейная хутка расце, развівае вялікую колькасць ліставай і каранёвай масы, якая дэмагчыма зменшыць дозу арганічнага і азотна-нага ўгнаенняў. Зялёную масу заворваюць позна ўвосень, здрабніўшы папярэдняе рыдлёўкай. Калі расліны перараслі і ўтварылі дравяністыя сцёблы, лепш выкарыстоўваць іх на кампост. Рэдзька алейная добра звязвае азот. Таксама яна валодае фітасанітарнымі ўласцівасцямі — знішчае ўзбуджальнікаў хвароб некаторых раслін, актывіна прыгнятае нематод. Дзякуючы хуткаму росту забівае пустазелле, нават пырнік.

Што тычыцца коштаў на насенне, то пальма першынства тут належыць фацэлі. Кілаграм насення каштуе прыкладна Br45 000. Гарчыцу можна набыць за 20 000, рэдзьку алейную — за 13 000-15 000.

У НАТАТНІК САДАВОДА

Чаму спецыялісты ўпарта заклікаюць нас вытрымліваць рэкамендаваныя адлегласці пры пасадцы, нагадаваюць: не грэбіце абразаненне, праполкай, не паліваеце сад на ноч? Ды таму, што вялікая частка шкодных мікраарганізмаў найбольш актыўная пры высокай вільготнасці, тэмпературы каля +20°C і ў прычым. Загущаныя дрэвы і кусты, якія пазарасталі пустазеллем, дрэнна вентыляваныя, горш асвятляюцца, з-за чаго лягчэй заражаюцца і хварэюць цяжэй.

Адзіна са спосабаў барацьбы з інфекцыямі — не назашаваць іх у сваім садзе. Напрыклад, звычайную (нерэмантантную) маліну рэкамендуецца абразаць адразу, як толькі вы сабралі апошняе ягады. Пры гэтым выдаліць галінкі, якія адплоданосілі, з усімі назашапанымі ў іх хваробамі і шкоднікамі. На прараджаных насаджэнні трапляе больш святла, яны лепш праветрываюцца.

Усім знаёмае летняе пападанне хворага ліся, пладоў. Вельмі часта гэта бывае з вішняй, якія захварэла на кокамікоз, чырвонай парчыкай з плям'істасцямі ці ржой. Калі адразу збіраць і спальваць хворыя плады і лісце, якія апалі, сад пазбавіцца ад магутных крыніц інфекцыі.

Тарас ШЧЫРЫ

«ЗВЯЗДА» І «TIESA»: масты сяброўства і супрацоўніцтва

«АЛЕ ЗАЎСЁДЫ ЗАСТАВАЛАСЯ «ЗВЯЗДА»...»

Газеты я люблю з дзяцінства, і пачалася гэта любоў са старошай брата Міхася. Ён працаваў у ганцавіцкай раёнцы, я гэтым вельмі ганарылася і з нецярпеннем чакала кожнага нумара. Асабліва любіла суботнік: з літаратурнымі старонкамі, з нарысамі Васіля Пракскурава, вершамі Івана Кірэўска, крыку паэзіяй — Віктара Гардзея. Было што пачытаць! У тым ліку — і амаатарам мастацкага слова.

Мы выраśli ў вёсцы, у сямі, дзе яго шанавалі. Але ж вярта было некаму з маладых трапіць на жыхарства ў горад (нават такі, як Ганцавічы), і ўсё — чалавек выракаўся роднай мовы, пераходзіў на рускую (хоць якая яна там руская...).

Мне прыемна было, што мой брат не такі, што ён усюды размаўляе па-ранейшаму, па-вясковому. Так рабіла і я, калі стала студэнткай Брэсцкага педтэатра. Наша група амаль цалкам была з вясковых хлопцаў і дзяўчат, і мы, дзякаваць Богу, не «касілі» пад гарадскіх, не саромеліся свайго паходжання.

Брат жа, Міхась Рудкоўскі, на гэты час стаў вядомым на Беларускай тэатральнай сцэне. Дома ў яго часта бывалі сябры-літаратары Я. Паркута, У. Гіламібаў, Л. Філатэў, М. Курчэў. Ад іх я чула прыгожую літаратурную мову. А калі дадаць да гэтага, што выкладаў яе ў нас Уладзімір Калеснік...

Усе, чые жыццёвыя сцежкі хоць на нейкі час сыходзілі з дарогаю гэтага волата-мудраца, вялікага патрыёта Бацькаўшчыны, не маглі застацца аб'якавамі да лёсу Беларусі, яе гісторыі, культуры, літаратуры...

Усё гэта і паспрыла таму, што з другой паловы 60-х гадоў я, услед за братам, стала вялікай прыхільніцай беларускамоўнай «Звязды». Апроч яе вылісвала і «Комсомольскую правду», і «Маладосць», і «Нёман», паэзія «Крыніца», часам «Москву», «Неву», «Октябрь», «Літаратурную газету», іншыя... Што — надоўга, што — на квартал... Незамойна заставалася толькі «Звязда». З ёю я сталела, з ёю і старэла...

А вось газета — не, яна не паддавалася часу, заставалася і застаецца маладою. Таму, відаць, што яна пастаянна папаўняецца новымі маладымі кадрамі, журналістамі, якія мудра пераймаюць лепшыя традыцыі сваіх папярэднікаў.

Шмат можна пісаць пра змест газеты, якая годна апраўдае сваю назву. Я, напрыклад, ахвотна чытаю матэрыялы Свята-Іааннаўскага і Яскавічскага музэяў, а таксама і падлетка-інваліда, і подзвіг яго быў адзначаны толькі Граматай раённага аддзела МНС.

Вельмі цёпла распавядалася са старонак газеты пра майго былога калегу, старасту вёскі А.А.Ярашэвіча, пра нашых урачцоў-сужэнцаў Мінец, пра школьны музэй Міхася Рудкоўскага і яго тагачасную загадчыню М.А. Якімчык. Я ўзагадала толькі наядуныя публікацыі і толькі аднаго карэспандэнта «Звязды». А колькі ж было іншых!.. За 95 гадоў! Думаю, калі сабраць усе нумары выдання, атрымаецца вялікі, шматкалерны летапіс жыцця, па якім варта вывучаць гісторыю краю. У якасці дапаможніка тут могуць выступіць матэрыялы «Жырандоль» і «Груменскага тракту», «...Нарада на правадзе» і «Простай мовы».

Шчыра дзякую газеце за артыкул паміж Вітала Скалабана. Ніколі не прапуская рубрыку «Даты. Падзеі. Людзі». Думкі адтуль часта перакоўваюць і сыштак з маімі любімымі выказваннямі...

Як і іншыя чытачы, я ў захапленні ад звяздоўскага эдытка! Яны яносуць столькі паэзіяў! І збіралі рукамі карасіка памерам з дзіцячую далоньку. Дзеці пахваліліся нам сваёй здабычай — па пары кілаграмаў рыбы было ў кожнага.

Аднак самі яны былі не са Звязды, а з Плёсаў, тых самых, адкуль прыйшлі заснавальнікі Звязды і адкуль родам пазт Мікола Аўрамчык, ганаровы грамадзянін Бабруйскага раёна. Увогуле, бабруйскую Звязду абкружаюць славытыя мясціны. Мясцовыя жыхары ездзяць на дызелі ў Свята-Мікольскую царкву ў Цялушу, тую, што пабудавана на сродкі графа Паўла Аркадзевіча Варанцова-Вельмінава і яго жонкі Наталлі Аляксандраўны Пушкінай, унучкі Аляксандра Сяргеевіча. У Цялушы знаходзіцца і магіла Наталлі Аляксандраўны, дагэтуль там захоўваецца добрая памяць пра яе і яе мужа.

— А калі мы ідзем у царкву, — расказала журналісту Галіна Бандарчук, — то праходзім праз месца, якое называецца Горка, дык кажуць, што там калісьці царква стаяла, а вакол былі балоты. Здарыўся патоп, і царква гэта затанула.

Калісьці ў Звяздзе было шмат моладзі, статак кароў з асабістым падворкаў налічваў 30 гадоў. Сёння на ўвесь пасёлак — 2 каровы. Аднак цёзка наша набывае другое жыццё. Месца гэта аблюбоваў бабруйчане ў якасці пецішча. З паэсіі дамоў тут няма ніводнага неадагледжанага. Больш за тое, данчкі будуюць новыя дамы, укладаюць у Звязду грошы. А наядуна, кажуць, тут нарадзілася дзіця — у Звязды ёсць будучыня!

Вольга МЯДЗВЕДЗЕВА.
Фота Марыны БЕГУНКОВАЙ.

Ірына РУДКОЎСКАЯ,
в. Хатынчы, Ганцавіцкі р-н.

Журналісты газет «Звязда» і «Tiesa» ў Шальчыннікаўскім раёне, 1983 год.

Кветкі партызанам. Нарач, 1975 год.

Журналісты газет «Звязда» і «Tiesa». Знаёмства з Наваполацкам.

Журналісты газет «Звязда» і «Tiesa» каля Лепельскага раённага краязнаўчага музэя.

і я ў газеце «Tiesa», быў адказным за асвятленне сацспарборніцтва. Сябравалі, супрацоўнічалі і спарборнічалі не толькі рэспублікі, але і асобныя заводы, калгасы, установы. Таму было пра што пісаць. Мы з Анатолем задумалі сумесна рыхтаваць адмысловыя палосы пад рубрыкай «Беларусь — Літва. Адрасы сяброўства». У той час вельмі сябравалі суседнія раёны Беларусі і Літвы. Лідскі раён — з Тракайскім, Воранаўскі — з Шальчыннікаўскім. Сябравалі, які добрыя суседзі: калі трэба, падчас уборкі ураджаю пазычалі сельгастэхніку, мяняліся насеннем, разам і святкавалі. Мы з Анатолем ездзілі па гэтых раёнах і рыхтавалі палосы. Я пісаў пра літоўскія працоўныя калектывы, Анатоль — пра беларускія. Потым рабілі сумесную палосу і ў той жа дзень яе выпускалі на беларускай і літоўскай мовах.

Акрамя таго, калектывы абедзвюх рэдакцый сустракаліся штогод. Адзін год мы прымалі калег з Мінска, на наступныя ехалі да беларусаў у гасці. Кожны раз маршрут выбіралі новы, каб шырэй можна было пазнаёміцца з жыццём суседзяў. Так мы двама аўтобусамі і ездзілі. Пабывалі ў Лідзе, Гродне, Нарачы, Хатыні, Наваполацку, Лепелі, Жодзіне, іншых гарадах Беларусі і, вядома, неаднаразова — у Мінску.

Пра нашых сустрэчах заўсёды вырашаліся і дзелавыя пытанні, арганізаваліся навукова-практычныя канферэнцыі па актуальных пытаннях. І цяпер цікава пагарткаць штогадовы літоўскі альманах «Журналістыка», у якім заўсёды можна знайсці інфармацыю аб супрацоўніцтве паміж газетамі «Звязда» і «Tiesa».

«Журналістыка-73» піша: «У гераічным Брэсце адбылася сустрэчка журналістаў «Звязды» і «Tiesa». На навукова-практычнай канферэнцыі беларускія і літоўскія журналісты абмяркоўвалі пытанні лепшага асвятлення сацспарборніцтва».

«Журналістыка-78»: «У Пранэйскаім раёне адбылася навукова-практычная канферэнцыя, якую арганізавалі рэдакцыі газет «Звязда» і «Tiesa». Журналісты гаварылі аб праблемах асвятлення працы аграпрамысловага комплексу, інтэнсіфікацыі вытворчасці сельскай гаспадаркі. Журналісты азнаёміліся і з курортнымі магчымасцямі Бірштонаса».

Памятаецца, нашы гадоўныя рэдактары Аркадзёў Тоўсцік і Альбертас Лаўрынчукас падчас сустрэч у працоўных калектывах любілі падкрэсліць, што і «Звязда», і «Tiesa» пачалі друкавацца ў 1917 годзе, яшчэ да Кастрычніцкай рэвалюцыі.

Стала добрай традыцыяй і наша развітальная цырымонія. Заўсёды спынялі свае аўтобусы на мяжы паміж рэспублікамі. Слалі на палінае абрус, дзяліліся уражаннямі. А потым заўсёды «блыталіся»: літоўцы садзіліся ў беларускі аўтобус, а беларускія калегі ў літоўскі. Маўляў, мы едзем у Мінск і будзем працаваць у газеце «Звязда», а звяздоўцы — у газету «Tiesa». Нашым гадоўным рэдактарам даводзілася нас «выкупляць».

Потым мне давялося змяніць працу, стаў гадоўным рэдактарам штодзённіка «Вячэрнія навіны», які выходзіць адначасова на літоўскай і рускай мовах. Удзельнічаў ва ўпадабаных сустрэчах ужо не мог. Потым распаўся СССР, Беларусь і Літва сталі незалежнымі дзяржавамі, паміж намі з'явілася сапраўдная мяжа, на якой ужо не пасцелеш, як раней, шырокі абрус, не праспяваеш пры ім «Касіў Ясь канюшыну»...

Але гэтыя сустрэчы са звяздоўцамі глыбока заселі ў сэрцы. І хутка далі аб сабе знаць. Я стаў усё глыбей вывучаць беларуска-літоўскія літаратурныя сувязі. А яны на здзіўленне глыбокія, шырэйшыя і вельмі плённыя. Бо цвет беларускай класікі — Янка Купала, Якуб Колас, Максім Танк — у маладосці былі цесна звязаны з Літвой. Многія іншыя беларускія паэты, пісьменнікі, асветнікі — Максім Гарэцкі, Цётка, Янка Быліна, Казімір Сваяк, Аляксандр Зяблю, Завьска Верас, іншыя — таксама звязаны з Вільнюсам. Гэта багатая тэма, поўная літаратурных знаходак. У літоўскай прэсе ўжо апублікаваў больш як дваццаць артыкулаў пра беларускіх творцаў, якія жылі і стваралі ў Літве. І канца гэтай тэмы я не бачу. Развіццё тэмы прымусіла мяне пачаць чытаць па-беларуску. Купіў слоўнік, стаў чытаць. Пачаў і перакладаць з беларускай. Першыя мае пераклады беларускіх пісьменнікаў Лідзіі Арабей, Георгія Марчука і Вольгі Караткевіч ужо з'явіліся ў літоўскім друку. На стала ляжаць і іншыя пераклады. Гэтая тэма прымусіла мяне шукаць і асабістыя кантакты з беларускімі пісьменнікамі. Пазнаёміўся з Георгіем Марчуком, Алесем Карлюкевічам, Уладзіславам Мачульскім, Сяргеем Трахімёнкам і іншымі, стаў пералісвацца. Гэтая праца была заўважана, мяне прынялі ў Саюз пісьменнікаў Беларусі.

Летась, падчас перапынку працы з'езд Саюза пісьменнікаў Беларусі, я патрыў у абдымкі старога знаёмага звяздоўца, сёння пісьменніка Дзмітрыя Новікава. Зноў усплылі прыемныя ўспаміны, і я не стрываўся, пайшоў па даўно знаёмым адрасе — у рэдакцыю «Звязды». Хоць часу мінула нямаля, але, на маё шчасце, яшчэ знайшоўся шмат знаёмых калег. Прапаўно стаць карэспандэнтам «Звязды» ў Літве прыняў з радасцю. Як супрацоўнік «Звязды», атрымаў і афіцыйную акрэдытацыю Міністэрства замежных спраў Літвы.

Можна сказаць, што кола лёсу замкнулася — я зноў з добрымі сябрамі-звяздоўцамі.

Сардэчна віншую вас, мілья калегі, з прыгожай гадавінай «Звязды», віншую і вашых чытачоў. Вельмі рэдка газеце ў свеце можа пахваліцца такім самавітым узростам. А беларуская «Звязда» — можа.

Вітаўтас ЖЭЙМАНТАС, уласны карэспандэнт «Звязды» ў Літве.
Фота аўтара.

Вільнюс.

Цёзкі

ЛЕНІН І ПЯЧЫНІК

І першы, і другі маюць дачыненне да Звязды — пасёлка на паўднёвым усходзе ад Бабруйска

КАЛІ ехаць з Мінска на Гомель, то абмінуць Звязду немаччына — яна ў 500 метрах ад трасы М5. Адносна сувязь яе назвы з нашай газетай думкі мясцовых жыхароў разыходзяцца, аднак катэгорычна такую версію ніхто не адмаўляе.

СІМВАЛ НОВАГА І СВАБОДНАГА ЖЫЦЦЯ

— У кнізе «Паміць. Бабруйскі раён» ёсць звесткі, што пасёлак быў заснаваны ў пачатку 1920-х гадоў, і назва сімвалізуе новае і свабоднае жыццё, — расказала нам **Гісторыка АСПАВА, дырэктар Бабруйскага раённага музея-краязнаўчага музэя, які знаходзіцца ў вёсцы Сычкава.** — Увогуле, пра пасёлак звестак мала. Я, пакуль вы не пазнавалі, і не ведала, што ёсць такі.

Напоўна, так атрымалася таму, што Звязда заўсёды ўваходзіла ў сельскія Саветы з іншымі назвамі, цяпер —

Настаўніца фізікі Туркоўскай сярэдняй агульнаадукацыйнай школы Людміла ПІНЧУК усё жыццё жыве ў пасёлку Звязда.

Цялушкі, раней — Кавалёўскі. Калгас, на тэрыторыі якой яна знаходзілася, у 1930-х называўся «13 гадоў Кастрычніка», а пасля вайны — «Перамога». Да канца 1960-х гадоў ён быў адным з перадавых у раёне. Дарчы, камбайнер са Звязды **Пётр БАНДАРЧУК** на рэспубліканскіх **Дзёнках-2000** ў Шклове стаў пераможцам і вярнуў на некаторы час сваёй гаспадарцы былою славу (аднак пра славіў ён не Звязду, а сельскагаспадарчы кааператыв). Два гады таму «Перамога» была далучана да СВК «Калгас імя Дзержынскага».

Аднак сама Звязда памятае сваіх герояў. Некалі тут жыў **удзельнік рэвалюцыі і Вялікай Айчыннай вайны Максім ШКРАДЗЮК**, чалавек сіцілы і добры, працаваў бухгалтарам. Мясцовыя школьнікі ў 1970-х гадах прывячалі яму свае сачыненні.

— У кастрычніку 1917 года ён быў у самым цэнтры падзеі, бачыў Леніна, — расказала нам **настаўніца фізікі Туркоўскай сярэдняй агульнаадукацыйнай школы Людміла ПІНЧУК**, якая усё сваё жыццё жыве ў пасёлку Звязда.

У самой Звяздзе школы ніколі не было. Раней дзеці адсюль хадзілі вучыцца ў суседнюю вёску Плёсы, а апошнія 5 гадоў ездзяць у аграгарадок Цялушы. Сёння ў Звяздзе пражывае трое дзяцей.

У пасёлку-цёзцы нашай газеты захоўваюць добрую памяць і пра вядомага на ўвесь раён **печніка Васіля СІЛІЧА**. — Яму абавязаны многія жыхары Бабруйшчыны цяплом у сваіх хатах, — расказала нам пра свайго былога суседа Галіна Бандарчук, жонка славутага камбайнера. — Васіль Дзмітрыевіч навучыў свайму майстэрству і нашага сына, у самога яго засталася 4 дачкі, але ніводная з іх не жыве ў Звяздзе.

ЗАПАВЕТ БАЦЬКІ

Найбольш поўную гісторыю пасёлка расказаў **падпісчык газеты «Звязда» Міхаіл САМАК**, начальнік **службы размеркальных сетак Бабруйскіх электрычных сетак і бацька 5 сыноў**, які нарадзіўся тут і жыве дагэтуль.

— У 1900 годзе тут першым пасяліўся мой прадзед — Андрэй САМАК. Адбылося гэта пасля пажару ў Плёсах, які знішчыў палову вёскі. Людзі зразумелі, што нельга ставіць дамы так шчыльна адзін ад аднаго, і прыйшлі з Плёсаў сюды. За 3-4 гады перабралася каля тузіна сем'яў. З-за таго, што зямля тут пясчаная, новую вёску назвалі Рыжыя. За наступныя 20 гадоў яна разраслася ў тры пасёлкі, якія выцягнуліся адмысловым злігам. Перад вайной яны мелі назвы: Чырвоны Араты, Чырвоны Востраў і Звязда. У канцы 1960-х усе тры сталі называцца Звяздой.

Заходзілі на заднія двары вяскоўцаў. А яшчэ тут былі балоты. Цяпер ні лесу, ні балота ў наваколлі няма. Ад старых часоў засталася блізкасць чыгункі і гасцінца ды рудаватая пясчаная глеба. Параўнальна нядаўна адзіная ў Звяздзе вуліца набыла амбіцыйную назву: Звездная. Варта прапанаваць мясцовым уладам назваць яе «Звездкоўскай».

— Жыву тут параўнальна нядаўна, прыйшла да мужа жыць, калі ён аўдаваў, — расказала **Тамара ДАБРАГОСТ**. — А вось газету «Звязда» выпісваю і чытаю столькі, колькі сябе памятаю. Яе вельмі любіў мой бацька, Пётр Дабрагост, ён працаваў палыводам у суседняй вёсцы Іванаўка, але родам быў з Лагойшчыны. Ён вельмі любіў «Звязду» і, калі паміраў, загадаў мне выпісваць толькі гэту газету.

— Сапраўды? — пералытала я, не паверыўшы, што газета ў наш час можа стаць нечым вельмі асабістым і сур'ёзным, які наківа бацькі дзецям.

— Так, — павердзіла Тамара Патроўна. — Я працавала ў краме, мне там пакадла паштальнік «Звязду», і здаралася некалькі разоў, што я забывала яе на працы, дык бацька прасіў мяне вярнуцца і прынесці газету. І я заўсёды вярталася, бывала, у цэпры іду на «Звязду» для бацькі... Ён прачытваў газету ўсю — ад першага радка да апошняга — так яе любіў. Гадоўным чынам за мову. Ну і, вядома, за пазіцыю журналістаў. Бацькі не стала ў 1996 годзе. І цяпер я гэтак жа чытаю «Звязду». У выхадныя сумы па ёй, чакаю аўторка, каб хутчэй раскрыць любімую газету.

Пётр Дабрагост, які загадаў сваёй дачцэ выпісваць «Звязду», хоць і меў толькі чатыры класы адукацыі, але быў

Жыхар Звязды жадае пазнаёміцца...

На свае вочы

АМСТЭРДАМ — ГОРАД, ЯКІ РАСКРЫВАЕ НАС

Амстэрдам трэба глядзець усім: і тым, хто цікавіцца гісторыяй, архітэктурай, мастацтвам, і тым, хто не. Гэты горад мае каласальную атмасферу, непаўторны дух. І калі можна казаць, што гарады маюць харызму, то гэта пра Амстэрдам. Тым больш што знайсці славуцкія архітэктурныя помнікі тут амаль немагчыма, нават калі маеш пры сабе турыстычную карту. У Амстэрдаме ўсе будынкі незвычайныя, прыгожыя, старажытныя і часта выкарыстоўваюцца ў банальных мэтах — кавярня, крама, жылы дом.

У Галандыі вы ўвогуле не сустранеце шматвядомых «каробак», у якіх жывём мы і якіх імкнемся набыць як мага больш, каб «нашлігавець» большай колькасцю жыхароў. Не, там, безумоўна, будуць сучаснае жыллё. Але галандцы з самай простай рэчы могуць зрабіць мастацтва — кожная будыніна мае сваю адметнасць, арыгінальнасць, незвычайнасць, прыгажосць. Нават калі б у гэтай невялікай краіне не захавалася столькі старажытных помнікаў архітэктуры, яны знайшлі б чым здзівіць турыстаў.

Галандцы — гэта незвычайныя скульптары, малюнкi, вітражы сучаснага мастацтва, выявы і сэнс якіх можа зразумець толькі сам аўтар. Пра краіне ходзіць анекдот: — Я не магу зразумець, што намаляваў мастак на гэтай карціне.

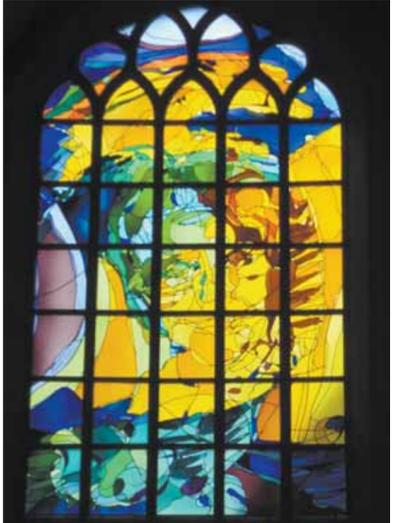
Але, як казаў Сальвадор Далі, калі мастак не бачыць сэнсу ў тым, што малюе, гэта яшчэ не значыць, што яго там няма. Галандцы любяць сучасны сюррэалізм і абстракцыянізм.

Напрыклад, у Новай царкве XVI стагоддзя ў невялікім гарадку Дэлфт найбольшую цікаўнасць наведнікаў выклікаюць не старажытныя вітражы з біблейскімі выявамі, а адзін вітраж сучаснага аўтара, які ўяўляе сабой выключна набор каларовых плям. У шматлікіх апісаннях і тлумачэннях сказана, што на гэтым геніяльным творы мастацтва можна разгледзець галаву дзючыны, якая моліцца, рукі Ісуса і матылькі. Вітраж, дарчы, так і называецца: «Галава. Рукі. Матылёк». Але як я і намагалася, як ні прыкладала фантазію, так нічога і не заўважыла.

Дзвухколавыя жалезныя сьцябы Амстэрдам, як і ўся краіна, стаіць на вадзе. Мноства каналаў квітнею лілеямі: белымі, жоўтымі, ружовымі. Пасярод вуліцы прыпаркаваныя лодкі, а з двух бакоў ад канала праходзяць вузенькія брукаваныя вулчкі (тут усе вуліцы брукаваныя, і гэта надае шацёрку яшчэ большы каларыт).

Аўтамабіль — дужа вялікая раскоша для галандцаў з сярэдняй зарплатай у тры тысячы еўра. Падаткі, страхойкі, тэхгляд, рамонт каштуюць неверагодна дорага. Яно і зразумела: Амстэрдам са сваімі шматлікімі каналамі, які і большасць галандскіх гарадоў, не прыстасаваны для аўтамабіляў. Таму дзяржава прыводзіць адпаведную палітыку.

Самы распаўсюджаны транспарт у Нідэрландах — веласіпед. Чаго толькі не прыдумляюць гаспадары гэтых тэхнічных сродкаў: дзвухчаты ўпрыгожваюць свае ровары штурчымі кветкамі, перавозчыкі чапляюць да іх тачкі і возычкі багаж, бацькі набываюць спе-

«Галава. Рукі. Матылёк». Не бачыце? А яны там ёсць.

цыяльныя веласіпеды з «карытам», дзе перавозяць дзвух чалавек. Тут спецыяльна прыдумалі карзіны, сумкі, прычэпы для веласіпеду. Нават таксі ў Амстэрдаме — веласіпед!

Галандцы — мірная і пріязная нацыя: калі ты пакінеш на паркоўцы (на велопаркоўцы, вядома!) сумку з пакупкамі, ніхто туды нават не зазірне. Але калі пакінеш непрыязаны веласіпед!.. Дзвухколавы транспарт — самая вялікая каштоўнасць у Галандыі і самы распаўсюджаны прадмет крадзяжоў. Сярод мясцовых жыхароў ходзіць жарт: «Калі ў вялікім на-тоўпе веласіпедыстаў гучна крыкнуць «Гэй, гэта мой веласіпед!», пачнуць уцякаць як мінімум пяцёра».

Для веласіпедыстаў у Галандыі — і асобныя дарожкі, і святлафоры. Іх шануюць і пешаходы, і кіроўцы аўто. Турысты могуць узяць велікі напратак у любой са шматлікіх пракратных кампаній. Там ёсць і двух-ярусныя велопаркоўкі. Пры гэтым праблем з транспартам у Галандыі няма: часта ходзяць электрычны з кароткімі прыпынкамі, гарадскія трамваі ездзяць нават у суседні горад. А затораў на дарозе вы не сустранеце — чым не казка?

Мне давалося ў Амстэрдаме стаць сведкай відэа-

Таксі Амстэрдама.

вішча, які эвакуатарная машына забірала на штраф-стаянку «няправільна прыпаркаваныя» веласіпеды — усё па-сапраўдному, як з «сапраўдным» транспартам. І дагэтуль не дае спакою думка: як можна няправільна прыпаркаваць веласіпед?

Мяркую, вымушаныя абставіны — толькі адна з прычын карыстання дзвухколавым транспартам. Галандцы дужа клопаюцца пра экалогію. Кожная сямя збірае смецце асобна, каб можна было пусціць на перапрацоўку. І ніхто не прымушае, ім ніхто не загадвае. Так прынята. У супермаркетах стаяць аўтаматы па прыёме бутэлек (асобныя для пластыкавых, асобныя для шклян-ных), якія выдадуць чэк на пэўную суму зніжкі ў краме. Так і з транспартам: веласіпеды не забурдуваюць паветра. І нават калі галандцу прыходзіцца набыць машыну, ён, хутчэй за ўсё, возьме электракар. Яго можна ўключыць у разетку проста пасярод вуліцы і зарадзіць для паездкі, і ніякіх выхлальных газаў.

Падаатак на дамбу

Кожны дарослы галандзец павінен плаціць падаатак на дамбу — 60 еўра за год. Усе ведаюць, што Нідэрланды размешчаны ніжэй за ўзровень мора. Раней ваду з канала ў канал перапампоўвалі шматлікія млыны ў мястэчку Кіндэр Дайк. Цяпер гэты млыны пад адкрытым небам і незвычайныя дачы ў сапраўдных млынх для шчасліўцаў. Працэс даўно аўтаматызаваны. Усю ваду стрымлівае стварэнне рук чалавечы — дамба. І калі дамбу не аслугоўваць, не падтрымліваць, Галандыю проста затопіць. Таму ўсе жыхары краіны не ўхіляюцца ад падаткаў. Тым не менш (а раптам галандцы забастуюць і перастаюць выплачваць грошы на падтрыманне дамбы), кожны школьнік мусіць наведваць заняткі па плаванні і здаваць два экзамены: на плаванне ў купальным касцюме і на плаванне ў вопратцы і абутку.

Найлепшыя футбольныя заўзятары

УЕФА выбрала лепшымі заўзятарамі сёлетняга Еўра-2012 фанатаў зборнай Ірландыі за іх адданасць камандзе, якая не выйграла ніводнай гульні. Мне давалося на ўласныя вочы ўбачыць, як галандцы «хварэюць» за сваю зборную, якая, дарчы, таксама не здолела перамагчы ніводнага саперніка.

Еўра-2012 у Галандыі стаў нацыянальным святам. Уся краіна патанула ў аранжавых колерах, як Беларусь у чырвона-зялёных у Дзень Незалежнасці. Кожны галандзец, нават не заўзятая аматар футбола, лічы сваім абавязкам падтрымаць родную каманду, няхай на адрывах. У дні, калі гулялі галандцы, бары з трансляцыяй на вялікім экране былі перапоўнены. Калі ты знаходзішся побач з імі, немагчыма перажываць за іншую каманду — так яны заражаюць сваёй

верай і патрыятызмам. І што паказальна, калі аранжавыя з трэскам выцелі з групы, ніхто не ганьбіў «футбольных невукаў», не пляваў у іх бок і не называў ганьбай нацыі. Яны моўчкі знялі аранжавыя стужкі і сцягі з вуліц, адклалі свае аранжавыя майкі да лепшых часоў і працягваюць жыць, быццам нічога не здарылася.

Квартал распусці тыя свабоды?

Каналі і архітэктура паказваюць толькі частку Амстэрдама. Неад’емная яго частка — квартал чырвоных ліхтароў, які знаходзіцца побач з вакзалам. І прызнацца, знайсці яго значна прасцей, чым кіне будзь музей ці старажытную царкву. Насуперак стэрэатыпам, квартал не прачынаецца ноччу. Ён не спіць і ўдзень. Тая ж вузенькія брукаваныя вулчкі, раздзеленыя каналамі. Тая ж прыгажосць. Гэты раён дадае гасцю толькі адно — пацунчэ свабоды.

Бяснокныя сэксшопы і кавашопы (памылкова думаць, што тут прадаюць каву). Пах марыхуаны на ўвесь квартал не дазволіць вам сумнявацца — гэта легальныя крамы лёгкіх наркотыкаў.

Сапраўднае экзотыка — спэйс кэйкі (з англ. «касмiчныя піражкі»). Гэта найсвятэйшыя шакаладныя і ванільныя кексы з кавалачкамі маюнасам — марыхуанай у цэсце. Не ведаючы, на яе можна проста не звярнуць увагу — такія смачныя мафіны пякуць у кавашапах! А роўна праз гадзінку цябе «накрые» прыемная асалода, млявасць і смех без прычыны. Спэйс кэйк каштуе ўсяго пяць еўра.

А мы думалі, тут усе наркаманы!

У кавашапах няма чэргаў, лавы не ляміцца ад аматараў кайфу. Часцей гэтыя крамы наведваюць турысты. Усе да аднаго мае знаёмых, карэнныя галандцы і эмігранты з розных краін, якія жывуць там ужо шмат гадоў, на пытанне пра наркатыкі адказваюць: «Не ведаем, не спыталі!». Гэта самае вялікае здзіўленне несведка-мага турыста: а мы ж думалі, у вас тут усе наркаманы!

Вось у чым парадокс! Ім не хочацца, ім нецікава. Ім не трэба ладзіць аблавы і спыняць наркатрафік, у іх няма неабходнасці падсаджацца на іголку і разбураць сваё жыццё, што тым і ёсць АДЗВОЛЕНА! Ім можна ўжываць наркатыкі. І гэта адзіная прычына, па якой яны іх не цякаюць. Ці разлічвалі на гэта нідэрландскае кіраўніцтва, прымаючы закон, ці гэта проста шчаслівае супадзенне? Зразумела адно: аксіёма, даказаная яшчэ Адамам і Евай у Старым Запаведзе, працуе: чаго нельга, таго і карціць.

Сярод сэкс- і кавашапоў чырвонымі агенчыкамі вабяць вокны-вітрыны з жывым таварам — за вялікімі шыбамі незназойлена зазьяваюць прычкі каханя: ад маладзенькіх і стройных да старых і жоўтых. Але ўсе як адна — дагледжаныя і прыгожыя. Яны не выклікаюць ні брыдкасці, ні жалю. Амстэрдамскія пуганы легальныя, яны працуюць, атрымліваюць зарплату, выплачваюць падаткі (у тым ліку і выра-тавальны на дамбу).

Адкрыты інтым

Два інтымныя музеі ў Амстэрдаме расказваюць пра блізкае ўзаемаадносіны полаў. Тут размешчаны зрытычныя фотасесіі XIX стагоддзя, выявы орыгі і вычварэнняў на прадмете побыту і культуры далёкай старажытнасці з усяго свету. Амстэрдам раскрывае забароненыя тэмы і лішні раз пацвярджае, што гаварыць пра гэта можна і трэба: не абавязкова з экрана тэлевізара, але з блізкаму чалавекам. Абмяркоўваць, прагаворваць, дабіваць, каб не даходзіць да крайнасцяў. Псіхічныя парушэнні на сексуальным фоне якраз і нараджаюцца з-за недасказанасці, непаразумення ў забарон.

Сэкс і наркатыкі — гэта далёка не ўвесь Амстэрдам. У гэтым горадзе жыві і тварылі Рэмбрант ван Рэйн, Вінсэнт ван Гог, Бенедыкт Спіноза. Галандцы славіцца таксама творчасцю свайго таленавітага сына Вермеера (вы знаёмыя з яго творчасцю, калі глядзелі фільм са Скарлет Эхансан «Дзв’ючына з жамчужнай завушніцай»). Іх жыццё і творчасць спаўна адлюстраваны ў музеях і на вуліцах горада — звычайныя будынкі аформлены гравірам і карціцамі славуцых мастакоў, іх імёны носяць вуліцы і плошчы.

Варты ўвагі дзяржаўны музей Рэйксмузеум, Музей Мадам Цюсо на плошчы Дам, Эрмітаж у Амстэрдаме, Музей каналаў, Марскі музей пад адкрытым небам, дом-музей Рэмбранта і музей ван Гога... Амстэрдам — горад вольных нораваў. Не анархіі, але свабоды. Горад, які дыхае сам і дае дыхаць іншым. Амстэрдам раскрывае забароненыя тэмы і дазваляе раскрыцца нам.

Тацяна САЛДАЦЕНКА. Фота аўтара

Экслібрыс «Звяды»

АЎТАПАРТЭТ НА ФОНЕ КЛАСІКА

«Максім Танк. На камні, жалезе і золце». Укл. У. Казьбярук. Успаміны, эсэ, прывічэнні. «Мастацкая літаратура», 2012.

Максім Танк (1912-1995 гг.) быў настолькі плоч ад плоці пэўнага гістарычнага перыяду, што зборнік успамінаў, эсэ і прывічэнняў становіцца своеасаблівай машынай часу, якая гарантуе старэйшаму пакаленню чытачоў згадкі пра мінулыя часы (і прыемныя, і не вельмі), а для маладзёжых некаторыя факты з жыцця класіка і з таго свецекага побыту могуць стаць экзотыкай (напрыклад, як пазт пераходзіў між з Заходняй Беларуссю і як вяртаўся назад з заданнем; як у савецкія часы можна было атрымаць кватэру па заяве і абставіць не дэфіцэнтнай мэбляй).

Побытавыя дэталі сапраўды працуюць на выяўленне перакананняў і светапогляду Максіма Танка (Яўгена Іванавіча Скурко). Напрыклад, такая згадка Янкі Брыля пра жонку класіка: «Старая нямоглая Танкава Люба поле грады, а курортнікі ідуць нарачанскім берагам каля Іхній дачы і — гаспадыня чую — гавораць: — Во, наймічцы і выхаднога не даюць!»

Іван Шамякін апісаў жыццё літаратурнай багемы Беларусі таго часу, у чых пагулянках Максім Танк удзельнічаў мала, бо не паліў цыгарэт, не ўжываў алкаголю (відаць, бярэг хворы пасля адсідкі ў віленскай турме Лукішкі страўнік) і мужна аджартоўваўся нават у сітуацыях «алкагольнага прывісусу».

Зрэшты, у кампаніях Максім Танк нават без гарэчанага доінгу быў вяслё і жартулівы, хіба за выключэннем беззыходных сітуацый, дзе трэба было «прайсці праз вернасць»: «І спявачка тут жа аблюбавала найпрыгажэйшага сярод нас — Яўгена Іванавіча. І з акцёрскай бесцярпнасцю ледзьве не павісала на ягонай шыі. Не доўга думачы, Максім уцёк з застолля».

Сакрэт удалага сямейнага жыцця пісьменніка таго часу Іван Шамякін сярод іншага бачыў у сціпласці жонак: «...нашы жонкі, учарашнія сялянкі, не мелі асаблівых прэтэнзій, было б дзе-

цям на хлеб, малако і каўбаса...» Але неперaborлівыя ў побыце жонкі былі перaborлівымі ў літаратуры, калі аказваліся першымі чытачамі і крытыкамі твораў сваіх мужоў.

Калі Максім Танк быў рэдактарам часопіса «Польмя» (1948-1966 гг.), то супрацоўнікі збіраліся ў рэдакцыі толькі пасля абеду, каб сустрэцца з аўтарамі, абмеркаваць праўкі, а працавалі з рукапісамі дома, зрэшты, дома раніцай можна было падабца і пра ўласную творчасць.

Калі выдавалася магчыма, Максім Танк можа за дзень напісаць некалькі вершаў, праўда, рознай якасці, даючы магчыма, крытыкам казача пра «танкаўскую няроўнасць» (Д. Бугаёў).

Магчыма, з прычыны гэтай няроўнасці аўтары успамінаў часта выбіралі для цытавання адны і тыя ж творы. А з іншага боку, гэтыя паўторы — пасляхова здарэння іспыты на праграмнась вершаў Максіма Танка: «Калі міністр культуры Скульскі заявіў, што праз 10 гадоў у Польшчы са свечкай не знойдуць ніводнага беларуса, малады Танк напісаў вершаваны адказ: «Калі няма на свеце маёй мовы, Майго народа і мяне самога, Дык для каго будзеце, панове, Канцлагеры, катойні і астрогі?» (Л. Рублеўская, В. Скалабан).

Ва успамінах аўтара згадвалі першы тыя моманты сваіх стасункаў з класікам, якія мелі дачыненне хутчэй да побытавых сітуацый, а не да літаратурных: напрыклад, адбываўся па-за чаргоў кватэра, хоць хацелі радасных згадак аб прабытай Максімам Танкам публікацыі, падтрымку студэнтаў-бунтаўшчыкоў беларускага аддзялення філалагічнага факультэта БДУ (Алесь Разанав і кампанія), пра летымізацыю Танкам у вакал улады тых, хто не меў бездворнага біяграфіі.

У кожнага з 27 аўтараў успамінаў і эсэ Максім Танк аказаўся свой: то ён прычынаў змагар, то наўнавагна-пратычны чалавек, то ідзе супраць цяжэння, то «ён быў у жыцці салдатам, які абавязаны выконваць загады вышэйшага начальства» (М. Аўрамчык).

Зборнік успамінаў і прывічэнняў адлюстравану не толькі побытавага

Максім Танк. На камні, жалезе і золце

Танка, але і міфалагізаванага. Вядома, вершы-прывічэнні не маюць права на банальнасць. Неякія аднадзённыя рыфмаванкі мусяць знікнуць, а лепшыя — становяцца класікай безадносна да героя-на-тхняльніка:

Ты адзін, ты адзін, ты адзін, ты застаўся адзін на Славяншчыне, і Радзіма твая, паглядзі, — русакосая Яўншаршчына. («Манолог «Ты-хуцішага». А. Сьць).

Амаль тры дзясяткі аўтараў успаміналі Максіма Танка на старонках гэтай зборнікі. Кніга атрымалася заіманальнай ды інфарматыўнай, і мы, чытачы, цяпер ведаем шмат пра тое, што значыў Максім Танк у жыццях гэтых людзей, вядомых і шараговых. Але мы не ведаем, што значылі гэтыя людзі ў жыцці Максіма Танка. І ўжо дакладна можна сказаць, што на яго творчасць мала ўплывала здобываць для некага кватэра, хай сабе ей карыстаюцца дагэтуль.

Але зборнік «Максім Танк. На камні, жалезе і золце» уяўляецца неабходнай умовай для будучага стварэння паўнаватарскай літаратурнай біяграфіі беларускага класіка.

Аксана БЯЗЛЕПЕНКА. * Кніга прадстаўлена Домам кнігі «Светач» (г. Мінск, пр. Пераможаўцаў, 11.)

Пішы і чакай

У Магілёўскай вобласці аб’явілі літаратурны конкурс, прысвечаны памяці Канстанціна Сіманова.

Конкурс традыцыйны, яго прыводзяць мясцовыя аддзяленні «Рускага таварыства» і Саюза пісьменнікаў Беларусі пры падтрымцы пасольства Расійскай Федэрацыі. Мэта — прыцягнуць увагу да падзей Вялікай Айчыннай вайны і, у прыватнасці, да гераічнай абароны Магілёва, а таксама папулярызацыя твораў Канстанціна Сіманова.

Удзельнікам прапануюць выявіць свае пісьменніцкія здольнасці ў малой прозе і паэзіі. Удзел могуць браць творчыя асобы ва ўзросце ад 14 гадоў. Тэматыка абумоўлена вядомымі цытатамі з твораў пісьменніка: «Тот самый длинный день в году...», «...Живым не верится, что живы», «Жди меня, и я вернусь...»

На конкурс прапануюцца пісаць пра самага Сіманова і ваенныя падзеі лета 1941 года, на антываенную тэматыку і ўвогуле пра сэнс і каштоўнасць чалавечага жыцця, а таксама пра ролю сям’і ў жыцці чалавека, пра вернае і адданне каханню.

Цяпер і да 15 лістапада можна дасылаць свае работы: падрыхтава пра ўмовы, узраставай катэгорыі, тэлефоны для даведак, электронныя адрасы і фармат работ можна даведацца на афіцыйным сайце Магілёўскага аблвыканкома. Паштovsky адрас адзіны для ўсіх: 212038, Беларусь, г. Магілёў, а/с 30.

— Конкурс адкрыты, і таму ў ім бяруць удзел прадстаўнікі ўсіх рэгіёнаў Беларусі, — паведаміў старшыня Магілёўскага абласнога аддзялення Саюза пісьменнікаў Беларусі Уладзімір Дуктаў. — Звычайна гэта больш за паўсотні чалавек. Але сёлета мы таксама чакаем удзельнікаў і з Расіі.

Пераможцы будуць узнгароджаны падчас Сіманавіцкіх чытанняў, якія праходзяць у Магілёве з 30 лістапада па 1 снежня.

Ілона ІВАНОВА.

Table with 3 columns: Даты, Падзеі, Людзі

1902 год — нарадзіўся Панцеляймон Кандратавіч Панаманскі, вядомы беларускі савецкі партыйны і дзяржаўны дзеяч, адзін з арганізатараў кіраўнікоў антыфашысцкага падполля і партызанскага руху ў Вялікую Айчынную вайну. У 1938-41 гадах быў першым сакратаром ЦК КП(б)Б, адначасова, з верасня 1939 года, — член Ваеннага савета Заходняй ваеннай акругі. У Вялікую Айчынную вайну член Ваенных саветаў Заходняга, Цэнтральнага, Бранскага франтоў. У 1942-44 гадах — начальнік Цэнтральнага штаба партызанскага руху пры Стаўцы Вярхоўнага Галоўнакамандавання. Адзін з распрацоўшчыкаў і кіраўнікоў аперцыі «Рэйкавая вайна». У 1944-48 гадах — Старшыня СНК (з 1946-га Савет Міністраў) БССР. Затым П. Панамарэнка працаваў сакратаром ЦК ВКП(б), міністрам нарыхтовак СССР, першым сакратаром ЦК Кампарты Казахстана, Надзвычайным і Паўнамоцным паслом СССР у ПНР, Індыі і Непале, Нідэрландах. Памёр у 1984 годзе.

1173 год — дойлід і скульптар Банана з Пізы пакаў апошні камень у падмурку цыпер вядомай усюму свету вежы. У гэтай мармуровай прыгажуні, якая вось ужо восем стагоддзяў бударжае ўяўленне людзей, свой шарм: яна «трошкі падае», але нямадна стаіць. Як вы, напэўна, ужо здагадаліся, гаворка ідзе пра Пізанскую вежу. Скончыўшы першы паверх вышыняй 11 метраў, майстар, на сваё здзіўленне і страх, выявіў, што збудаванне адхілілася ад вертыкалі на 4 сантыметры. Што рабіць? Банана аздадана пацухаў патыліццю, нічога не прыдумаў і вырашыў змотваць вуды. У сэнсе, уцёк з горада, кінуўшы сваё тварэнне на волю лёсу. Пасля яго яшчэ трое дойдлідаў узводзілі гэтую вежу — з перапынкамі — усяго 164 гады (!). Да канца будаўніцтва адхіленне ад вертыкалі дасягала ўжо 92 сантыметраў. Ну а сёння яно больш за 5 метраў.

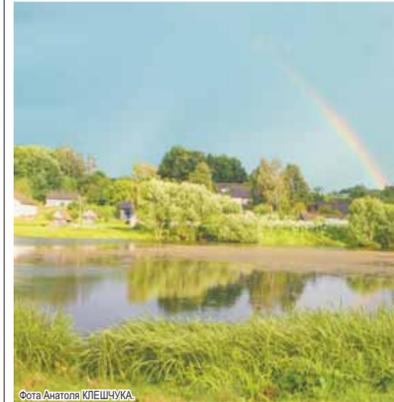
1961 год — нарадзіўся Ігар Аркадзевіч Іванюк, беларускі вучоны ў галіне тэхналогіі машынабудавання, доктар тэхнічных навук (2000). Аўтар навуковых работ па плазменных тэхналогіях пакрыццяў, абароне матэрыялаў ад зносу і карозіі.

Было сказана

Вінцэнт Дунін-Марцінкевіч (1808—1884), драматург, паэт, тэатральны і грамадскі дзеяч: «Ды гэта ўжо, відаць, прысуджана спрадвеку, што дух прычэння жыве ў чалавеку».

СЁННЯ

Table with 4 columns: Сонца, Усход, Захад, Даўжыня дня

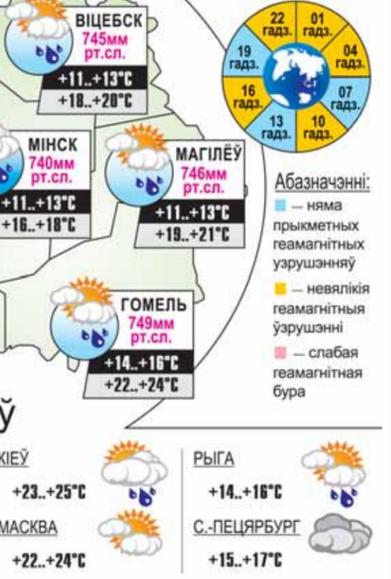

Фота Анастасіі КІШЧЫЦКА

ЗАЎТРА

Геамагнітныя ўзрушэнні

УСМІХНЕМСЯ

Званок у міліцыю: — Але! Прыўдзяжыце хутчэй, тут два хулігані майго мужа б’юць! Паўза. — А не, усё нармальна, гэта ён іх б’е. Кароткія гудкі...

Купіла квішчык: «Яды. Учора, сёння, заўтра» (проста выршыла пацхатаць). Муж другі дзень і посуд мые, і смецце выносіць, і ва ўсім са мной згаджаецца...

У аўтобусе. — Бабуля, я даеду да цэнтра? — Не, сынок! Пасажыр выскоквае на наступным прыпынку. Бабуля, крэкчучы, усаджаецца на яго месца: «А я даеду!»

Студэнт — гэта адзіны ў свеце чалавек, які здольны ўспомніць на экзамене тое, чаго наогул не ведаў.

ЗВЯЗДА БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь.

РЭГІСТРАЦЫЙНАЕ ПАСВЕДЧАННЕ НУМАР 2 АД 17 ЛЮТАГА 2009 ГОДА, ВЫДАДЗЕНАЕ МІНІСТЭРСТВАМ ІНФАРМАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ.

Галоўны рэдактар КАРЛЮКЕВІЧ Аляксандр Мікалаевіч.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ: У. ЗДАНОВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), Н. КАРПЕНКА (намеснік галоўнага рэдактара), А. КЛЯШЧУК, Л. ПАХАМЕНКА, Т. ПАДАЛІК (намеснік галоўнага рэдактара), С. ПРЮТАС (намеснік галоўнага рэдактара),